

Nr 88

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1970/71 till högre utbildning och forskning m. m. jämte motioner.

(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

Högre utbildning och forskning

* Centrala myndigheter m. m.

1. **Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1, bilaga 10, framlagda förslag (punkterna E 1—E 3, s. 239—243 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 2 januari 1970) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 7 440 000 kr.,

2. till *Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.* ett reservationsanslag av 1 266 000 kr.,

3. till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor* ett förslagsanslag av 1 608 000 kr.

Universiteten m. m.

2. **Vissa gemensamma frågor.** Kungl. Maj:t har under rubriken Vissa gemensamma frågor (s. 244—255) behandlat vissa universitetsfrågor av allmän karaktär.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen I: 3 av herrar Nyman och Ernulf vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning rörande möjligheterna att införa en akademisk mellanexamen beräknad att avläggas två år efter slutad studentexamen eller motsvarande förutbildning samt avsedd att kompletteras med yrkesinriktade

kurser vid såväl universitet som andra utbildningsorgan i enlighet med vad som anförts i motionen,

dels de likalydande motionerna *I: 47* av herr Helén m. fl. och *II: 57* av herr Gustafson i Göteborg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte uttala att en snabb utbyggnad av den högre tekniska utbildningen i Norrland är starkt önskvärd samt att förutsättningarna för universitetsfilialer i Norrland bör undersökas,

dels de likalydande motionerna *I: 66* av herr Lindblad och *II: 84* av herr Westberg i Ljusdal vari hemställts att vid planeringen av den högre utbildningen i Norrland även frågan om förläggandet av en utbildningsfilial för Gävleborgs län upptages till behandling och att därvid Söderhamn utses som filialort med Uppsala som centralort,

dels de likalydande motionerna *I: 274* av herr Bengtson m. fl. och *II: 310* av herr Hedlund m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om utredning av frågan om en decentralisering av den högre utbildningen så att omkring 15 nya universitetsenheter kan inrättas enligt i motionerna anförda riktlinjer,

dels de likalydande motionerna *I: 275* av herr Bohman m. fl. och *II: 312* av herr Holmberg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) som sin mening ge till känna att utbyggnaden av statistiska centralbyråns forskningsstatistik bör ske i minst den takt och omfattning som motsvaras av centralbyråns äskanden,

b) anhålla att Kungl. Maj:t i framtiden måtte i större utsträckning än hittills redovisa flerårsplaner för inrättande av nya tjänster på professorsnivå och komma med förslag till riksdagsbeslut i anslutning till dessa planer,

c) anhålla om förslag om ökade resurser till forskarutbildning och forskarhandledning efter skyndsam analys, genomförd av berörda myndigheter om det reella resursbehovet,

d) anhålla att Kungl. Maj:t efter företagen utredning om den närmare utformningen måtte föreslå riksdagen att besluta om införande av mellanexamen i forskarutbildningen,

dels de likalydande motionerna *I: 277* av herr Helén och *II: 311* av herrar Hedlund och Holmberg vari hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att 1968 års utbildningsutredning ges en parlamentarisk sammanfattning.

dels de likalydande motionerna *I: 283* av herr Wirtén m. fl. och *II: 217* av herr Källstad m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en parlamentarisk kommitté med uppgift att initiera försöksverksamhet med universitetsdemokrati och utvärdera de experiment, som hittills bedrivits,

dels motionen *I: 451* av fru Segerstedt Wiberg i vad avser hemställan att 1968 års utbildningsutredning (U 68) erhåller tilläggsdirektiv att i sitt arbete beakta behovet av kvalificerad personal för internationellt bilateralt och multilateralt biståndsarbete,

dels de likalydande motionerna I: 572 av herr Axelson m. fl. och II: 669 av herr Eriksson i Arvika m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att försöksverksamhet med forskarutbildning i ämnet historia anordnas vid universitetsfilialen i Karlstad under budgetåret 1970/71,

dels de likalydande motionerna I: 602 av herrar Nyman och Stefanson och II: 695 av herr Källstad m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att inrättandet av nya tjänster på professorsnivå redovisas för riksdagen i flerårsplaner,

dels de likalydande motionerna I: 603 av herr Nyquist m. fl. och II: 706 av herr Mellqvist m. fl. vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder att Norrlandsberedningens område utsträcker att gälla samtliga skogslän och att frågan om anordnandet av högre teknisk utbildning i Bergslagen överlämnas till beredningen,

dels de likalydande motionerna I: 608 av herr Johan Olsson och II: 687 av fru Jonäng och herr Eriksson i Bäckmora vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder att Norrlandsberedningen i tilläggsdirektiv får i uppdrag att undersöka möjligheterna att förlägga filial till teknisk högskola i någon av Hälsinglands tätorter,

dels de likalydande motionerna I: 616 av herr Richardson m. fl. och II: 696 av herr Källstad m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att 1971 års riksdag föreläggs en treårsplan för utbyggnad av de matematisk-naturvetenskapliga, de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna vid universiteten med fasta tjänster som professor och biträdande professor i englighet med i motionerna förordade principer,

dels de likalydande motionerna I: 630 av herr Wallmark och II: 720 av herr Nordstrandh vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte som sin mening ge till känna att principerna för det system för planering av lokaler för icke-laborativa institutioner vid universitet m. fl. läroanstalter, som Kungl. Maj:t enligt statsverkspropositionen bil. 10 s. 246 f. avser att tillämpa, bör underställas riksdagens prövning ävensom hemställa att Kungl. Maj:t återkommer till riksdagen med motiverat förslag till ytramar för den i motionerna berörda lokalplaneringen,

dels de likalydande motionerna I: 639 av herrar Wirtén och Richardson och II: 722 av herrar Ohlin och Källstad vari hemställts att riksdagen i avvaktan på slutförande av mera utförliga utredningar hemställer hos Kungl. Maj:t

att vid behandlingen av frågor som gäller den postgymnasiala utbildningen vidta radikala åtgärder till förebyggande av en fortsatt skärpt snedvridning av utbildningen,

att som ett led i denna strävan så snabbt som möjligt avveckla icke strängt nödvändiga spärrar för inträde till olika utbildningslinjer och utvidga antalet tillåtna studerande inom de övriga där spärrar förekommer,

att vidga ämnesområdena för universitetsfilialernas undervisning samt

att i övrigt beakta vad som anföres i motionerna,

dels motionen II: 144 av herr Josefsson i Halmstad m. fl. vari hemställts att riks-

dagen beslutar hemställa till Kungl. Maj:t om utredning beträffande filialundervisning av högre teknisk utbildning förlagd till Halmstad,

dels motionen II: 523 av fröken Åsbrink m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att medel för lektorshjälp och handledning åt syn- och hörselskadade universitetsstudenter även i fortsättningen beviljas med utgångspunkt i de i varje särskilt fall föreliggande behoven,

dels motionen II: 664 av herr Bergqvist m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en systematisk genomgång av kursplaner och läromedel på eftergymnasial nivå i syfte att ge ökat utrymme åt de internationella aspekterna,

dels motionen II: 685 av fru Jonäng vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att bestämmelsen i kungörelsen om vidgat tillträde till högre utbildning, som inskränker studierna till 60 poäng, varav högst 40 poäng inom ett och samma ämnesområde, må upphävas.

Utskottet vill här först erinra om att den fortsatta planeringen av det eftergymnasiala utbildningssystemet f. n. utreds inom en av chefen för utbildningsdepartementet tillsatt utredning, 1968 års utbildningsutredning (U 68). Huvuduppgift för denna utredning är att finna metoder för en balanserad utveckling inom hela det eftergymnasiala utbildningsområdet. Till utredningen, som består av fyra sakkunniga, är knutna tre referensgrupper bestående av företrädare för de politiska partierna, arbetsmarknadsorganisationerna och utbildningsväsendet.

I motionerna I: 277 och II: 311 framhålls att U 68:s konstruktion ger utredningen en teknisk möjlighet att inhämta uppgift om hur de politiska partierna värderar de frågor man arbetar med men inte innebär någon som helst garanti för att dessa värderingar vare sig påverkar utredningens arbete och ställningstaganden eller redovisas offentligt. Motionärerna anser det av såväl principiella som praktiska skäl förkastligt att det i en utredning, som oundvikligen kommer att resultera i förslag till omfattande riksdagsbeslut, inte ingår representanter för riksdagspartierna och föreslår därför att U 68 omvandlas till en parlamentarisk utredning.

Utskottet får med anledning av dessa motioner erinra om att departementschefen i direktiven till U 68 betonat både utredningsuppdragets stora vikt och det angelägna i att berörda organisationer och myndigheter m. m. får medverka i utredningsarbetet. Han har ansett den valda konstruktionen med ett starkt begränsat antal utredningsmän, som bistås av ett antal expertgrupper, kunna tillgodose både kravet på effektivitet i utredningsarbetet och kravet på medverkan av och kontakt med berörda grupper. Utskottet som vill framhålla att U 68 redan arbetat snart två år och att utredningsarbetet i huvudsak beräknas bli slutfört under början av 1970-talet anser att det inte finns någon anledning att frånga den organisatoriska form som utredningen erhållit från början. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Statsmakternas beslut år 1965 att inrätta filialer till universiteten i Uppsala,

Lund, Göteborg och Stockholm innebar en decentralisering av lågstadieundervisningen inom filosofisk fakultet. Statsutskottet uttalade i sitt utlåtande nr 173 år 1965 att dessa åtgärder liksom inrättandet av en fjärde teknisk högskola samt en ny medicinsk utbildnings- och forskningsenhet borde vara väl ägnade att ge en angelägen spridning i landet av utbildningsmöjligheterna på universitets- och högskolenivå. I samma utlåtande förordade utskottet tillsättande av en beredning med uppgift att följa utvecklingen på det högre tekniska utbildningsområdet. Genom beslut i juni 1966 uppdrog Kungl. Maj:t därefter åt fakultetsberedningen för de tekniska vetenskaperna jämte fem riksdagsledamöter att kontinuerligt följa frågan om högre teknisk utbildning i Norrland och när så befanns möjligt lägga fram förslag rörande fortsatt utbyggnad av denna utbildning. Denna beredning, Norrlandsberedningen, avgav i december 1969 ett förslag rörande utbyggnad av högre teknisk utbildning i Norrland. Detta förslag har lagts till grund för propositionen nr 88 till årets riksdag.

Förslag om en ytterligare spridning av den eftergymnasiala utbildningen och en utvidgning av universitetsfilialernas verksamhet har förts fram i en rad motioner väckta under den allmänna motionstiden. Sålunda uttalas i motionerna I: 274 och II: 310 att den högre undervisningen trots tillkomsten av fyra universitetsfilialer är koncentrerad till alltför få orter. Motionärerna anser att man bör eftersträva ett decentraliserat samhälle och att lokaliseringen av den högre utbildningen bör användas som ett medel att nå detta syfte. I motionerna hemställs om en utredning av frågan om en decentralisering av den högre utbildningen så att omkring 15 nya universitetsheter kan inrättas.

En förbättring av utbildningsförhållandena i Norrland bör ingå i ansträngningarna att skapa ett mer näringsvänligt klimat uttalas det i motionerna I: 47 och II: 57. Motionärerna hemställer om ett uttalande av riksdagen om att förutsättningarna för universitetsfilialer i Norrland bör undersökas.

En självklar målsättning för utbildningspolitiken bör vara, uttalas det i motionerna I: 639 och II: 722, att studiemöjligheterna anpassas efter den studerandes intresseinriktning och önskemål samt samhällets behov av utbildad arbetskraft av olika slag. Motionärerna menar att situationen för närvarande tycks vara den motsatta, nämligen att möjligheterna till utbildning starkt begränsas där en ökning är önskvärd, medan de starkt utvidgas där ett väldigt framtida överskott hotar att framträda. Denna snedvridning sätter motionärerna bl. a. i samband med att universitetsfilialerna med ett fåtal undantag saknar möjligheter för den som önskar studera de spärrade ämnena. I motionerna hemställs om en framställning till Kungl. Maj:t om radikala åtgärder till förebyggande av en fortsatt, skärpt snedvridning av utbildningen, om avveckling av alla inte strängt nödvändiga spärrar för inträde till olika utbildningslinjer, om ökning av intagningskapaciteten vid spärrade utbildningslinjer och om utvidgning av ämnesområdena för universitetsfilialernas undervisning.

I anslutning till Norrlandsberedningens betänkande förs i flera motioner fram förslag om en utbyggnad och regional spridning av den högre tekniska utbildningen. I motionerna I: 47 och II: 57 hemställs om ett uttalande från riksdagens sida om att en snabb utbyggnad av den högre tekniska utbildningen i Norrland är starkt önskvärd, medan det i motionerna I: 608 och II: 687 beklagas att Norrlandsberedningen koncentrerat sitt arbete till de fyra nordligaste länen och föreslås att beredningen genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att undersöka om en filial till teknisk högskola kan förläggas till någon av Hälsinglands tätorter. Möjligheterna att förlägga en utbildningsfilial till Gävleborgs län bör enligt motionerna I: 66 och II: 84 tas upp till behandling med sikte på att Söderhamn utses till filialort med Uppsala som centralort, medan det i motionerna I: 603 och II: 706 föreslås, att frågan om anordnande av högre teknisk utbildning i Bergslagen överlämnas till Norrlandsberedningen och att beredningens område utvidgas till att omfatta samtliga skogslän. I motionen II: 144 slutligen hemställs om en utredning rörande möjligheterna att förlägga viss del av högre teknisk utbildning till Halmstad.

Med anledning av de sålunda redovisade motionsyrkandena, vilka alla siktar till en decentralisering av den eftergymnasiala utbildningen, får utskottet i första hand hänvisa till 1968 års utbildningsutredning. Denna utrednings arbete på att finna metoder för åstadkommande av en balanserad utveckling på det eftergymnasiala utbildningsområdet, varvid både samhällets resurser och de studerandes önskemål och kvalifikationer bör beaktas, omfattar även frågan om en fortsatt decentralisering av den eftergymnasiala utbildningen. För att få fram ett underlag för sin bedömning av organisations- och lokaliseringsfrågorna har utredningen föreslagit en försöksverksamhet med olika former för distribution av högre utbildning. I enlighet med detta förslag utarbetas f. n. inom universitetskanslersämbetet på Kungl. Maj:ts uppdrag riktlinjer bl. a. för en systematiserad decentraliserad universitetsutbildning. Ett av syftena med denna försöksverksamhet är att genom upprättande av fleråriga program och studiekurser om 40 poäng inom ramen för decentraliserad utbildning göra det möjligt för de studerande att planmässigt förlägga en större del av sin högre utbildning till decentraliserade kurser. U 68 har föreslagit att denna försöksverksamhet, där matematisk-naturvetenskapliga ämnen ges största möjliga tyngd, skall bedrivas på fem eller sex orter.

Utskottet får vidare för egen del framhålla att utskottet finner det mycket väsentligt från såväl utbildningspolitiska som lokaliseringspolitiska synpunkter att man tar vara på de möjligheter som kan föreligga att i anslutning till befintliga gymnasier bygga ut och sprida den högre utbildningen. Det sagda gäller inte minst den högre tekniska utbildningen, men utskottet vill samtidigt framhålla att denna utbildning till viss del, liksom den laborativa utbildningen inom matematisk-naturvetenskaplig fakultet, kräver betydande investeringar i lokaler och utrustning, vilket innebär att det av resursskäl är svårt att fullt ut realisera decentraliseringsönskemålen. Utskottet vill även framhålla vikten av att man vid en utbyggnad och decentralisering av den eftergymnasiala utbildningen har de synpunkter på en snedvridning av det högre utbildningsväsendet i minne som anförts i motionerna I: 639 och II: 722.

Vad utskottet nu anfört i anledning av motionerna I: 47 och II: 57, I: 66 och II: 84, I: 274 och II: 310, I: 603 och II: 706, I: 608 och II: 687, I: 639 och II: 722 samt II: 144, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t. Någon ytterligare åtgärd med anledning av ifrågakarande motionsyrkanden anser sig utskottet inte böra föreslå.

I motionerna I: 572 och II: 669 önskas en framställning till Kungl. Maj:t om försöksverksamhet med forskarutbildning i historia vid universitetsfilialen i Karlstad under budgetåret 1970/71. Detta yrkande anser sig utskottet inte böra biträda.

Kungl. Maj:t har på grundval av förslag från kompetensutredningen meddelat bestämmelser om försöksverksamhet med vidgat tillträde till universitetens humanistiska, matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga fakulteter. Enligt dessa bestämmelser är den behörig att inskrivas som fyller 25 år senast under det kalenderår då han inskrives och som därtill varit yrkesverksam under minst fem år eller på annat sätt förvärvat motsvarande erfarenhet samt uppfyller vissa förkunskapskrav. Försöksverksamheten omfattar endast vissa ämnen och är för varje sökande begränsad till grundkurser om sammanlagt 60 poäng fördelade på högst tre ämnesområden och med högst 40 poäng inom ett och samma område. I motionen II: 685 uttalas att begränsningarna till högst 60 respektive 40 poäng saknar grund och motionären hemställer därför om ett uttalande av riksdagen att det bör upphävas.

Utskottet får erinra om att ifrågakarande försöksverksamhet inleddes så sent som den 1 juli 1969 och att det i statsverkspropositionen framhållits att verksamheten noga bör följas av utbildningsmyndigheterna och kompetensutredningen samt att man — utan att avvakta den slutliga utvärderingen — efter hand bör ta till vara de möjligheter som kan finnas att göra erforderliga modifieringar i bestämmelserna för verksamheten. Utskottet som finner det mycket värdefullt att man prövar möjligheterna att medge vidgat tillträde till högre utbildning anser att det med hänsyn till det nyss anförda inte finns anledning för riksdagen att göra det i motionen II: 685 önskade uttalandet. Utskottet avstyrker därför motionen.

I motionen I: 3 konstateras att utbildningsexpansionen i dagens samhälle kan komma att medföra betydande anpassningsproblem för den akademiskt utbildade arbetskraften. En akademisk mellanexamen byggd på två års högre studier kompletterade med yrkesinriktade kurser skulle enligt motionärernas mening göra det lättare för akademikerna att komma in på nya yrken och arbetsområden. Motionärerna hemställer därför om en utredning rörande möjligheterna att införa en dylik mellanexamen.

Utskottet, som får erinra om att 1969 års riksdag på förslag av utskottet i dess utlåtande 1969: 34 avtog ett då föreliggande förslag om införande av en akademisk primärexamen, räknar med att U 68 överväger de problem som motionärerna tagit upp, vilka för övrigt har samband med pågående försöksverksamhet dels med s. k. kombinationsutbildningar omfattande universitetsstudier inom vissa ämnes-

områden, vilka kombineras med kurser vid gymnasium eller yrkesskola, dels med yrkesinriktade studiekurser vid universitetens filosofiska fakulteter. Utskottet finner därför inte anledning att föreslå riksdagen att begära den i motionen önskade utredningen.

Införande av en mellanexamen i forskarutbildningen är enligt motionerna I: 275 och II: 312 motiverat med hänsyn dels till det klart dokumenterade behovet på arbetsmarknaden av personal, som fått en viss forskarutbildning men inte nödvändigtvis avlagt doktorsexamen, dels till att en mellanexamen skulle underlätta den enskilde studentens forskarutbildning. Motionärerna anholder om att Kungl. Maj:t efter företagen utredning om den närmare utformningen föreslår riksdagen att besluta om införande av mellanexamen i forskarutbildningen.

Behovet av en mellanexamen i forskarutbildningen behandlades av utskottet i dess utlåtande 1969: 93 i anledning av propositionen 1969: 31 om forskarutbildning och forskarkarriär. I propositionen hade uttalats att det behov av en mellanexamen, som kunde föreligga bl. a. på det tekniska området och vid psykologutbildningen, finge bedömas mot bakgrund av möjligheterna att precisera avnämrintresset. Utskottet konstaterade i sitt utlåtande att de fortsatta överväganden i frågan som förutsattes i propositionen kunde sägas gälla en del av den ständigt aktuella frågan om utbildningsväsendets anpassning efter samhällets behov och framhöll, att nämnda överväganden borde komma till stånd snarast. Utskottet som räknar med att de i motionerna aktualiserade frågeställningarna kommer att prövas av vederbörande utbildningsmyndigheter avstyrker motionerna I: 275 och II: 312 i denna del.

Det principprogram för en successivt genomförd reform av forskarutbildningen som statsmakterna beslöt förra året kombinerades med en första etapp i reformarbetet, d.v.s. anvisande av anslag för budgetåret 1969/70. För en andra etapp i genomförandet av reformen föreslås nu i propositionen bl. a. medel för ytterligare 62 tjänster som forskarassistent och 20 tjänster som docent, 50 stipendier för forskarutbildning samt en ökning av anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning med 1 milj. kr. Kungl. Maj:ts förslag innebär enligt motionerna I: 275 och II: 312 en avsevärd nedskärning i förhållande till universitetskanslersämbetets anslagsäskanden och motionärerna uttalar farhågor för att ett förverkligande av intentionerna bakom 1969 års beslut om forskarutbildning därigenom kommer att omöjliggöras. I motionerna anholdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om ökade resurser till forskarutbildning och forskarhandledning efter skyndsam analys, genomförd av berörda myndigheter, av det reella resursbehovet.

Detta yrkande överensstämmer med ett som förelåg till bedömning förra året. Utskottet underströk då i sitt utlåtande 1969: 93 att forskarutbildningsreformen förutsatts genomförd etappvis samt att takten i reformarbetet finge prövas i det årliga budgetarbetet. Utskottet som förutsätter att den analys som motionärerna

önskat utförs av utbildningsmyndigheterna anser att resursfrågan måste prövas i det årliga budgetarbetet. Utskottet finner sig inte böra föreslå riksdagen att göra den begärda framställningen till Kungl. Maj:t och avstyrker därför motionerna I: 275 och II: 312 i denna del.

Frågan om en flerårsplanering beträffande inrättande av högre tjänster tas upp i flera motioner. Sålunda yrkas i motionerna I: 275 och II: 312 att riksdagen anhåller om att Kungl. Maj:t i framtiden i större utsträckning än hittills redovisar flerårsplaner för inrättande av nya tjänster på professorsnivå och kommer med förslag till riksdagsbeslut i anslutning till dessa planer, medan i motionerna I: 602 och II: 695 önskas en framställning om att inrättandet av nya tjänster på professorsnivå redovisas för riksdagen i flerårsplaner. I motionerna I: 616 och II: 696 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att 1971 års riksdag föreläggs en treårsplan för utbyggnad av de matematisk-naturvetenskapliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna vid universitetet med fasta tjänster som professor och biträdande professor i enlighet med i motionerna förordade principer.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om värdet av att forskningsorganisationens utveckling planeras på längre sikt, gärna i form av två- eller flerårsplaner som redovisas för riksdagen, men vill samtidigt framhålla att om en dylik planering fullföljs med principbeslut om framtida inrättande av professorer inskränker detta i viss mån möjligheterna till en fri bedömning av hur man skall disponera det utrymme som kan finnas tillgängligt för förstärkning av resurserna. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra de nu ifrågavarande, i motionerna I: 275 och II: 312, I: 602 och II: 695 samt I: 616 och II: 696 angivna framställningarna till Kungl. Maj:t.

I motionerna I: 275 och II: 312 betonas forskningsstatistikens betydelse för forskningsplaneringen. Inom statistiska centralbyrån pågår sedan ett antal år uppbyggandet av en dylik statistik och för utbyggandet av denna har byrån för nästa budgetår begärt en anslagshöjning med 326 000 kronor. På grund av programbudgetsystemet har motionärerna funnit det svårt att ur statsverkspropositionen utläsa om centralbyråns anslagsäskanden på denna punkt tillgodosetts och hemställer därför att riksdagen som sin mening ger till känna att utbyggnaden av denna statistik bör ske i minst den takt och omfattning som motsvaras av centralbyråns äskanden.

Utskottet, som instämmer i motionärernas bedömning av behovet av en väl utbyggd forskningsstatistik, får framhålla att en av principerna för programbudgetsystemet är att myndigheterna skall åtnjuta stor självständighet när det gäller att inom anslagsramen välja metoder och produktionsfaktorer för att fullgöra de uppgifter som statsmakterna ålagt dem. Forskningsstatistiken ingår i centralbyråns delprogram samhällsekonomi och offentlig förvaltning och utskottet förutsätter att det inom ramen för den budget om ca 9 milj. kronor som i statsverkspropositionen

avses för detta delprogram skall finnas möjligheter att tillgodose önskemålen om en utbyggnad av forskningsstatistiken. Utskottet avstyrker motionerna i denna del.

Mot bakgrund av det ökande behovet av personal med utbildning för u - l a n d s t j ä n s t g ö r i n g hemställs i motionen I: 451 bl. a. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att 1968 års utbildningsutredning erhåller tilläggsdirektiv att i sitt arbete beakta behovet av kvalificerad personal för internationellt bilateralt och multilateralt biståndsarbete. Utskottet, som räknar med att utbildningsmyndigheterna i sin planläggning beaktar det utbildningsbehov som motionären åsyftar, finner inte anledning att föreslå riksdagen att göra den önskade hänvändelsen till Kungl. Maj:t.

I motionen II: 664 hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en systematisk genomgång av kursplaner och läromedel på eftergymnasial nivå i syfte att ge ökat utrymme åt de internationella aspekterna. Utskottet får erinra om att såväl i propositionen 1969: 4 om utbildningens organisation vid filosofisk fakultet som i årets statsverksproposition vikten av en internationalisering av kunskapsstoffet i universitetsutbildningen understrukits. Utskottet som för sin del ansluter sig till den uppfattning, som därmed kommit till uttryck, förutsätter att en genomgång av kursplaner och läromedel är en nödvändig del av planeringsarbetet för en sådan inriktning mot ökad internationalisering av undervisningen. Någon framställning till Kungl. Maj:t i denna fråga synes inte erforderlig och utskottet avstyrker därför motionen.

I statsverkspropositionen uttalas att medel för l e k t ö r s h j ä l p o c h h a n d l e d n i n g åt syn- och hörselskadade studerande, som hittills utgått ur anslaget Extra utgifter vid universitet och högskolor, i fortsättningen bör beräknas under fakulteternas avlöningsanslag. Det redovisas också att sådana bestämmelser avses bli meddelade att — utöver vad som följer av gällande organisationsplaner — högst 2 000 kronor får disponeras per handikappad studerande och termin.

I motionen II: 523 uttalas att det inte klart framgår av förslaget i propositionen om medlen i varje enskilt fall avses utgå med högst 2 000 kronor eller om universitetet med utgångspunkt i en genomsnittlig tilldelning av högst 2 000 kronor per student och termin avses få möjlighet att fördela medlen i enlighet med de individuella behoven. Motionärerna uttalar vidare farhågor för att förslaget kommer att innebära avsevärt försämrade möjligheter för de synskadade studerande att tillägna sig sin utbildning och hemställer om ett riksdagsbeslut att medel för lektorshjälp och handledning åt syn- och hörselskadade universitetsstudenter även i fortsättningen beviljas med utgångspunkt i de i varje särskilt fall föreliggande behoven.

Utskottet har under hand inhämtat att det angivna beloppet om 2 000 kronor per studerande och termin är avsett som ett ramtal för universitetens medelstilldelning för ifrågavarande ändamål och inte som ett maximibelopp för varje enskild studerande. Utskottet räknar med att de principer som hittills tillämpats i de enskilda fallen kommer att bli vägledande även i fortsättningen. Motionärernas syfte

torde därmed i sak bli tillgodosett. Något direkt beslut av riksdagen i enlighet med motionsyrkandet anser sig utskottet inte böra föreslå.

I motionerna I: 283 och II: 217 behandlas frågan om en fördjupning och förstärkning av universitetsdemokratien. Motionärerna uttalar bl. a. att universitets- och högskoleväsendet på alla nivåer bör organiseras så att en fortlöpande och öppen debatt kan föras mellan alla grupper som verkar i denna miljö. Yrkandet i motionerna går ut på en framställning till Kungl. Maj:t om tillsättande av en parlamentarisk kommitté med uppgift att initiera försöksverksamhet med universitetsdemokrati och utvärdera de experiment som hittills bedrivits.

De problem som motionärerna aktualiserat är enligt utskottets mening mycket betydelsefulla. Utskottet får dock erinra om att försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal vid universiteten inleddes budgetåret 1968/69 och avses fortsätta även under nästa budgetår. Syftet med denna verksamhet är att vinna erfarenheter som kan ligga till grund för bestämmelser rörande bl. a. sammansättning och kompetens hos skilda organ inom universitetsområdet. I samband med denna försöksverksamhet har redan flera av de uppslag som redovisas i motionerna tillgodosetts. Universitetskanslersämbetet och berörda myndigheter har i uppgift att inkomma med förslag i anledning av försöksverksamheten och en utvärdering av verksamheten kommer att ske på uppdrag av ämbetet. Utskottet finner därför inte anledning att föreslå riksdagen att hemställa om en parlamentarisk kommitté med den uppgift som angivits i motionerna, vilka därför avstyrks av utskottet.

I motionerna I: 630 och II: 720 erinras om att Kungl. Maj:t föreskrivit att vissa angivna ytramar tills vidare skall tjäna som riktpunkter för planering av lokaler för icke-laborativa institutioner vid universiteten m. fl. läroanstalter. Dessa ytramar som totalt omfattar en programyta av 138 000 m² förutom utrymmen för kapprum, toaletter m. m. har utformats efter förslag från U 68. Motionärerna framhåller att de föreskrivna ytramarna tycks innebära en väsentlig nedskärning i ytan per studerande i förhållande till tidigare planering och påpekar att de beräkningar som ligger till grund för de nya ytramarna inte redovisats i propositionen. Motionärerna hemställer att riksdagen dels som sin mening ger till känna att principerna för det system för planering av lokaler för icke-laborativa institutioner vid universiteten m. fl. läroanstalter, som Kungl. Maj:t enligt statsverkspropositionen avser att tillämpa, bör underställas riksdagens prövning, dels att Kungl. Maj:t till riksdagen återkommer med motiverat förslag till ytramar för den i motionerna angivna lokalplaneringen.

Utskottet får med anledning av motionerna först erinra om att den tidigare lokalplaneringen baserades på ett ramtal av 87 000 studerande, vilket låg till grund för 1965 års riksdagsbeslut om utbyggnad av universitet och högskolor (prop. 141, SU 173, rskr. 411). Planeringen utgick från en av universitetskanslersämbetet gjord fördelning av de studerande på orter, fakulteter och i vissa fall ämnen samt från vissa normer rörande graden av utnyttjande och antalet ytenheter per studerande. Denna planeringsmetodik synes ha varit behäftad med vissa olägenheter, och 1968

års utbildningsutredning — vars överväganden i frågan i korthet redovisats i 1969 års statsverksproposition — har föreslagit att ramtalssystemet överges och att för en övergångsperiod, som kan väntas bli relativt kort, försöksvis tillämpas en annan metodik. Det gamla systemet har ansetts innebära en olämplig läsning i programmeringen till en bestämd utbildningsorganisation och därmed bristande möjligheter till anpassning inför nya undervisningsformer och nya fördelningar av de studerande på utbildningslinjer och ämnen. En mera decentraliserad utbildningsplanering har också ansetts medföra krav på decentraliserade beslut rörande lokaldisposition och, i viss mån, lokalplanering.

Det nya system för lokalplanering, som åsyftas i motionerna, innebär att för varje berörd ort fastställs en lokalyta som skall utgöra den ram inom vilken planeringen för icke-laborativa ämnen skall ske för en bestämd period. Förslag till sådana ramar har upprättats av U 68 efter samråd med universitetskanslersämbetet, lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor samt byggnadsstyrelsen. Kungl. Maj:t har i december 1969 föreskrivit att de föreslagna ytramarna, som bl. a. går ut på en väsentlig utbyggnad av universitetsfilialerna, tills vidare skall tjäna som riktpunkter för lokalplaneringen. Planeringen av förändringar inom de anvisade ramarna avses som hittills vila på kommittéerna och byggnadsstyrelsen.

Utskottet vill understryka att det nya systemet är avsett att tillämpas på försök under en relativt begränsad tid. Dess syfte är bl. a. att man i planeringsarbetet mera än hittills skall kunna ta hänsyn till inträffande förändringar i förutsättningarna för planeringen och att en viss decentralisering i beslutsfattandet skall bli möjlig. Ytramarna är vidare endast avsedda att tjänstgöra som riktpunkter för planeringen. Ett bifall till motionärernas önskemål om att principerna för lokalplaneringen skall underställas riksdagen skulle motverka syftet med det nya planeringssystemet och kan därför inte tillstyrkas av utskottet. Ej heller finner utskottet anledning föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om motiverat förslag till ytramar för den i motionerna berörda lokalplaneringen. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 630 och II: 720.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna I: 277 och II: 311 om parlamentarisk sammansättning av 1968 års utbildningsutredning,
2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 47 och II: 57, I: 66 och II: 84, I: 274 och II: 310, I: 603 och II: 706, I: 608 och II: 687, I: 639 och II: 722 samt II: 144, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför om en decentralisering av den eftergymnasiala utbildningen,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 572 och II: 669 om försöksverksamhet med forskarutbildning vid universitetsfilialen i Karlstad,

4. att riksdagen avslår motionen II: 685 om vidgat tillträde till högre utbildning,

5. att riksdagen avslår motionen I: 3 om en akademisk mellanexamen,

6. att riksdagen avslår motionerna I: 275 och II: 312 i vad avser införande av en mellanexamen i forskarutbildningen,

7. att riksdagen avslår motionerna I: 275 och II: 312 i vad avser förslag om ökade resurser till forskarutbildning och forskarhandledning,

8. att riksdagen avslår motionerna I: 275 och II: 312 samt I: 602 och II: 695, samtliga motioner i vad avser flerårsplaner för inrättande av tjänster på professorsnivå,

9. att riksdagen avslår motionerna I: 616 och II: 696 i vad avser förslag till 1971 års riksdag om en treårsplan för utbyggnad av vissa fakulteter,

10. att riksdagen avslår motionerna I: 275 och II: 312 i vad avser utbyggnaden av statistiska centralbyråns forskningsstatistik,

11. att riksdagen avslår motionen I: 451 i vad avser tilläggsdirektiv åt 1968 års utbildningsutredning,

12. att riksdagen avslår motionen II: 664 om genomgång av kursplaner och läromedel på eftergymnasial nivå,

13. att riksdagen avslår motionen II: 523 om lektörshjälp och handledning åt syn- och hörselskadade studenter,

14. att riksdagen avslår motionerna I: 283 och II: 217 om försöksverksamhet med universitetsdemokrati,

15. att riksdagen avslår motionerna I: 630 och II: 720 om ytremar för lokalplaneringen vid icke-laborativa institutioner vid universiteten m. fl. läroanstalter.

3. Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 4—E 5, s. 256—260) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels för budgetåret 1970/71 anvisa till Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 61 582 000 kr. och till Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 69 av herr Wikström m. fl. och II: 82 av herr

Källstad m. fl. vari hemställda att riksdagen beslutar att inrätta en tjänst som professor i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia, förslagsvis benämnd »E. H. Thörnbergs professur»,

dels de likalydande motionerna *I: 341* av fröken Stenberg m. fl. och *II: 314* av herrar Nilsson i Agnäs och Nordstrandh vari hemställda att riksdagen beslutar att inrätta en professur i ämnet historia vid Umeå universitet från och med den 1 juli 1971,

dels de likalydande motionerna *I: 342* av fröken Stenberg m. fl. och *II: 382* av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen beslutar att den humanistiska fakulteten vid universitetet i Umeå utbyggs i den takt och i huvudsak efter de planer som framlades i universitetskanslersämbetets anslagsäskanden för budgetåret 1970/71 samt att en professur i samiska kulturen och språket inrättas i Umeå från och med budgetåret 1971/72,

dels de likalydande motionerna *I: 458* av fröken Stenberg och *II: 514* av herrar Nordstrandh och Thylén vari hemställda att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär prövning och förslag om en utvidgning av organisationen för undervisningen i musikvetenskap vid universitetet i Göteborg,

dels motionen *I: 574* av herr Brundin vari hemställda att riksdagen beslutar att ämnet musikvetenskap blir en fast institution vid Göteborgs universitet, att en professur inrättas i ämnet med behållande av nuvarande tjänster samt att riksdagen anvisar härför erforderliga medel,

dels de likalydande motionerna *I: 576* av herr Dahlberg m. fl. och *II: 684* av herr Johansson i Trollhättan m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att en professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia, inrättas budgetåret 1971/72,

dels de likalydande motionerna *I: 621* av fröken Stenberg och *II: 721* av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om inrättandet av ett universitetslektorat i spanska, knutet till romanska institutionen vid Göteborgs universitet och därmed till dess Ibero-amerikanska institut,

dels de likalydande motionerna *I: 622* av fröken Stenberg m. fl. och *II: 719* av herr Nilsson i Tvärälund m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att utbyggnaden av den humanistiska forsknings- och utbildningsorganisationen vid universitetet i Umeå måtte ske i en snabbare takt.

Utskottet. Uppbyggandet av en humanistisk fakultet i Umeå har enligt statsmakternas beslut påbörjats budgetåret 1968/69. Målsättningen härvidlag har i 1967 års statsverksproposition angetts vara att åstadkomma en sådan specialisering och differentiering inom organisationen som betingas av utvecklingen inom respektive ämnesområde och de speciella förutsättningarna i Norrland. I årets statsverksproposition föreslås nu inrättande under perioden fram till och med budgetåret 1974/75 av professorer i engelska, särskilt modern engelska, finska, historia samt nordisk och jämförande fornkunskap. Detta förslag är enligt motio-

nera I: 342 och II: 382 helt otillräckligt och karakteriseras som en markant fördröjning av Umeåfakultetens utbyggnad. Motionärerna erinrar om att universitetskanslersämbetet föreslagit inrättande av sammanlagt tio humanistiska professorer fram till mitten av 1970-talet och hemställer, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att den humanistiska fakulteten i Umeå byggs ut i den takt och i huvudsak efter de planer som lagts fram i universitetskanslersämbetets anslagsäskanden för budgetåret 1970/71. I motionerna I: 622 och II: 719 uttalas att den i propositionen föreslagna tilldelningen av resurser till den humanistiska fakulteten i Umeå är helt otillfredsställande. Motionärerna hemställer om ett uttalande från riksdagen att utbyggnaden av den humanistiska fakulteten i Umeå bör ske i en snabbare takt.

Utskottet som i det föregående uttalat sig för en utvidgning och decentralisering av den högre utbildningen får erinra om sitt utlåtande 1965: 173 i vilket betonades angelägenheten av att utbyggnaden av Umeå universitet skedde snabbare och i större omfattning än vad som förutsattes i det då föreliggande förslaget av 1963 års universitets- och högskolekommitté. Utskottet finner det mycket önskvärt att utbyggnaden av Umeå universitet ges hög prioritet men anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra något uttalande som binder utbyggnadstakten vid det av universitetskanslersämbetet framlagda förslaget. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 342 och II: 382, såvitt nu är i fråga, och även motionerna I: 622 och II: 719, eftersom det i dessa motioner framförda yrkandet i sak innebär att principbeslut nu bör fattas i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag.

Beträffande den humanistiska fakulteten i Umeå framhålles i motionerna I: 342 och II: 382 även vikten av att denna får en modern profil och anpassas efter Norrlands speciella förhållanden. Motionärerna hemställer att den professor i samiska kulturen och språket som universitetskanslersämbetet föreslagit inrättad i mitten av 1970-talet inrättas redan budgetåret 1971/72.

Utskottet finner i och för sig att goda skäl anförs av motionärerna men vill samtidigt erinra om att det för närvarande med utgångspunkt i ett medlemsförslag i Nordiska rådet pågår utredning om möjligheterna att upprätta ett institut för studier i samiska kulturen och samiska språket. Utskottet som förutsätter att denna utredning slutföres skyndsamt anser sig i avvaktan på resultatet av densamma inte böra föreslå riksdagen att besluta i enlighet med nu ifrågavarande yrkande i motionerna I: 342 och II: 382.

I motionerna I: 341 och II: 314 erinras om att universitetskanslersämbetet föreslagit inrättande av en professor i historia, särskilt historieteori, vid Umeå universitet budgetåret 1971/72 medan enligt statsverkspropositionen en professor i historia skall inrättas i Umeå någon gång under perioden fram till och med budgetåret 1974/75. Den kraftiga ökningen av antalet studerande i historia på samtliga nivåer och det därmed ökade behovet av handledning och undervisning motiverar enligt motionärerna att en professor i historia inrättas i Umeå redan från och med den 1 juli 1971. Utskottet, som får erinra om att det förutsatts att universitetskanslersämbetet skall framlägga förslag om tidpunkt för inrättande av den i propositionen föreslagna professuren, anser sig inte böra tillstyrka motionerna.

Förslag om en utbyggnad av forskningen och utbildningen i de svenska folkrörelsernas historia har vid ett flertal tillfällen förts fram i riksdagen. Frågan har nu tagits upp på nytt i motionerna I: 69 och II: 82 i vilka uttalas att kunskapen om de svenska folkrörelserna och deras sammanhang med samhällsutvecklingen bör fördjupas och att därför en professur i historia med särskild inriktning på de svenska folkrörelsernas historia bör inrättas. Professuren bör enligt motionärerna benämnas »E. H. Thörnbergs professur» med hänsyn till de banbrytande insatser i fråga om folkrörelsernas historia och sociologi som gjorts av framlidne skriftställaren E. H. Thörnberg. En professur med samma inriktning föreslås i motionerna I: 576 och II: 684 i vilka föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att en professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia, inrättas budgetåret 1971/72.

Utskottet som delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av en förstärkning av resurserna för forskning och undervisning rörande de svenska folkrörelsernas historia får erinra om att humanistiska forskningsrådet föreslagit en e. o. professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia, men att detta förslag inte av Kungl. Maj:t förts vidare till riksdagen. Utskottet vill kraftigt understryka att det här är fråga om ett forskningsområde av stort intresse och att man bör kunna räkna med att det skall bli möjligt att inom de närmaste åren tillmötesgå önskemålen om en e. o. professur med den angivna inriktningen. Utskottet anser sig emellertid inte böra tillstyrka de nu förevarande motionerna.

Önskemål om bättre resurser för ämnet *musikvetenskap* vid Göteborgs universitet förs fram både i motionerna I: 458 och II: 514 och i motionen I: 574. I motionerna påpekas att ämnet i Göteborg, trots ett snabbt ökande antal studerande saknar såväl fast institution som fasta lärartjänster. Ansvarig för undervisningen är en docent. Yrkandet i de förstnämnda två motionerna går ut på att riksdagen skall begära prövning och förslag om en utvidgning av organisationen för undervisningen i ämnet vid nämnda universitet medan i motionen I: 574 hemställs om inrättande av en fast institution med en professur samt om anvisande av härför erforderliga medel.

Utskottet får med anledning av motionerna erinra om att det i propositionen 1970: 25, som ännu inte behandlats av riksdagen, uttalats att en samverkan mellan universiteten och den högre musikutbildningen inom det musikvetenskapliga ämnesområdet bör kombineras med att universitetens lärarresurser förstärks. Föredragande departementschefen har i propositionen förklarat sig ha för avsikt att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att från den 1 juli 1971 inrätta ett ordinarie universitetslektorat vid ettvarvt av universiteten i Lund och Göteborg. Önskemålen i motionerna I: 458 och II: 514 torde därmed i sak bli tillgodosedda och motionerna bör därför inte föranleda någon åtgärd. Vad angår motionen I: 574 anser sig utskottet inte ha anledning ifrågasätta längre gående åtgärder än som förutsattes i propositionen nr 25. Utskottet avstyrker därför motionen.

Det *iberio-amerikanska institutet* i Göteborg har från den 1 juli 1969 förts över från handelshögskolan i Göteborg till universitetet där och

inordnats i universitetsinstitutionen för romanska språk. I motionerna I: 621 och II: 721 uttalas att ett upprätthållande av de kontakter institutet har med latin-amerikanska universitet, bibliotek och andra offentliga institutioner förutsätter att en föreståndarbefattning inrättas. Motionärerna anhåller därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om inrättande av ett universitetslektorat i spanska, knutet till romanska institutionen vid Göteborgs universitet och därmed till dess iberomexikanska institut.

Utskottet som är medvetet om värdet av den undervisnings-, informations- och kontaktverksamhet som bedrivits vid institutet får erinra om att ökade resurser för biblioteksservice ställts till förfogande i samband med institutets inordnande från och med innevarande budgetår under romanska institutionen vid Göteborgs universitet. Utskottet är inte berett att biträda de föreliggande motionsyrkandena men förutsätter att den romanska institutionens personalbehov följs med uppmärksamhet av berörda myndigheter. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 621 och II: 721.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 69 och II: 82 i vad de avser inrättande den 1 juli 1970 av en professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia,

2. att riksdagen avslår motionen I: 574 i vad den avser upprättande av en fast institution och inrättande den 1 juli 1970 av en professur i musikvetenskap vid universitetet i Göteborg,

3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

4. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

5. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 69 och II: 82 samt I: 574, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 61 582 000 kr.,

6. att riksdagen till *Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

7. att riksdagen avslår motionerna I: 341 och II: 314 om inrättande den 1 juli 1971 av en professur i historia vid universitetet i Umeå,

8. att riksdagen avslår motionerna I: 342 och II: 382 i vad de avser inrättande den 1 juli 1971 av en professur i samiska kulturen och språket vid universitetet i Umeå,

9. att riksdagen avslår motionerna I: 342 och II: 382 i vad de avser utbyggnaden av humanistiska fakulteten vid universitetet i Umeå samt motionerna I: 622 och II: 719 om utbyggnaden

av den humanistiska forsknings- och utbildningsorganisationen vid universitetet i Umeå,

10. att riksdagen avslår motionerna I: 458 och II: 514 om undervisningen i musikvetenskap vid universitetet i Göteborg,

11. att riksdagen avslår motionerna I: 576 och II: 684 om inrättande den 1 juli 1971 av en professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia,

12. att riksdagen avslår motionerna I: 621 och II: 721 om inrättandet av ett universitetslektorat i spanska vid universitetet i Göteborg.

4. Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 6—E 7, s. 260—262) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1970/71 anvisa till Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 3 581 000 kr., och till Teologiska fakulteterna: Driftkostnader ett reservationsanslag av 550 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 132 av herrar Sörenson och Wikström och II: 143 av herr Eriksson i Arvika m. fl. vari hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag framlägges om att en professur i religionssociologi inrättas vid lämpligt universitet,

dels de likalydande motionerna I: 183 av herr Blomquist och II: 222 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att en professur i religionssociologi inrättas vid universitetet i Lund från och med budgetåret 1971/72,

dels de likalydande motionerna I: 189 av herrar Eric Peterson och Skagerlund och II: 513 av herr Nelander m. fl. vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t ger till känna sin mening att en professur i religionssociologi skall inrättas budgetåret 1971/72,

dels de likalydande motionerna I: 336 av herr Blomquist och II: 383 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställdes att riksdagen måtte anslå 25 000 kronor till Religionssociologiska institutet i Stockholm.

Utskottet. Frågan om inrättande av en professur i religionssociologi behandlas i flera motioner. Under erinran om att en kompetent forskare i ämnet finns ätt tillgå inom landet hemställes i motionerna I: 183 och II: 222 om ett uttalande från riksdagen att en professur i religionssociologi bör inrättas vid Lunds universitet fr. o. m. budgetåret 1971/72. Uppläggningsen av ämnet religionskunskap i grundskolan och i gymnasieskolan ävensom internationella förhållanden motiverar enligt motionerna I: 189 och II: 513 att de allmänt religionsvetenskapliga inslagen i forskningen och utbildningen inom de teologiska fakulteterna förstärks.

Motionärerna hemställer därför att riksdagen som sin mening ger till känna att en professur i religionssociologi bör inrättas budgetåret 1971/72. I motionerna I: 132 och II: 143 slutligen hemställas att riksdagen begär förslag från Kungl. Maj:t om inrättande av en professur i religionssociologi vid lämpligt universitet.

Utskottet anser sig med hänsyn till att den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation för närvarande är under utredning inte böra tillstyrka bifall till motionerna.

Vad angår yrkandet i motionerna I: 336 och II: 383 om ett bidrag av 25 000 kr. till **Religionssociologiska institutet** i Stockholm, avsett att utgöra ersättning för den forskarhandledning som institutet lämnar studerande inom ett flertal ämnen vid Stockholms, Uppsala, Lunds och Göteborgs universitet, får utskottet hänvisa till den möjlighet att förstärka lärarresurserna för forskarutbildning som står till buds genom att medel kan anvisas ur anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning. Med hänsyn härtill finner utskottet inte anledning att tillstyrka motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen till *Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 3 581 000 kr.,

2. att riksdagen till *Teologiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 550 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 183 och II: 222 samt I: 189 och II: 513 om inrättande från och med den 1 juli 1971 av en professur i religionssociologi ävensom motionerna I: 132 och II: 143 om förslag om en professur i religionssociologi,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 336 och II: 383 om anslag till Religionssociologiska institutet.

5. Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Juridiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 8—E 9, s. 262—263) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1970/71 anvisa till Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 9 846 000 kr. och till Juridiska fakulteterna: Driftkostnader ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 335 av herr Blomquist och II: 381 av herrar Nordstrandh och Regnéll vari hemställts att riksdagen beslutar inrätta en professur i ämnet socialrätt fr. o. m. budgetåret 1971/72 samt att denna professur tillföres juridiska fakulteten vid Lunds universitet,

dels de likalydande motionerna I: 593 av herrar Lidgard och Ernulf och II: 516 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t

uttalar att Kungl. Maj:t snarast tilldelar också de juridiska fakulteterna fasta forskarassistenttjänster och meddelar sådana bestämmelser att docenttjänster vid de juridiska fakulteterna tillfälligt kan omvandlas till forskarassistenttjänster.

Utskottet. Den socialpolitiska forskningens utbyggnad, inriktning och organisation har sedan länge varit föremål för diskussion och utredning. I motionerna I: 335 och II: 381 pekas på att den sociala vårdlagstiftningens och socialförsäkringsväsendets utbyggnad medfört att socialrätten fått en allt mer betydelsefull ställning bland de juridiska disciplinerna. Ämnet saknar dock egna företrädare vid de svenska universiteten och möjligheterna till en expansion av den socialrättsliga forskningen är därför enligt motionärerna f. n. mycket begränsade. I motionerna föreslås att en professur i socialrätt inrättas från och med budgetåret 1971/72 och knytes till juridiska fakulteten vid Lunds universitet.

Utskottet får med anledning av dessa motioner erinra dels om att utskottet i sitt utlåtande nr 46 till förra årets riksdag konstaterade att det råder enighet om behovet av en målinriktad socialpolitisk forskning, dels om att det nu i propositionen (s. 321) uttalats att en professur inom det socialpolitiska området bör inrättas. Något förslag om en dylik professur har dock ännu inte förelagts riksdagen med hänsyn bl. a. till att innehavarens arbetsuppgifter och den organisatoriska ramen för verksamheten ansetts först böra klarläggas ytterligare. Utskottet anser sig med hänsyn till vad som anförts i propositionen inte böra tillstyrka ifrågasvarande motioner.

I motionerna I: 593 och II: 516 pekas på att forskarrekryteringen till de juridiska fakulteterna är mindre tillfredsställande och att universitetskanslersämbetet för att underlätta densamma lagt fram förslag dels om inrättande av vissa ytterligare forskarassistenttjänster, dels om sådana bestämmelser att ämbetet skall äga medge ifrågasvarande fakulteter att vid rekryteringsvårigheter tillfälligtvis omvandla docenttjänst till forskarassistenttjänst. I enlighet härmed föreslår motionärerna att Kungl. Maj:t dels snarast tilldelar också de juridiska fakulteterna fasta forskarassistenttjänster, dels meddelar bestämmelser av nyss angiven innebörd.

Utskottet vill först erinra om att det i propositionen föreslås en förstärkning av forskarundervisning och forskarhandledning med ytterligare 20 tjänster som docent och 62 tjänster som forskarassistent, avsedda att i första hand tilldelas ämnen med stort antal doktorander. Vad gäller den föreslagna omvandlingen av docenttjänster till forskarassistenttjänster får utskottet vidare framhålla att Kungl. Maj:t har möjlighet att efter prövning i varje särskilt fall vakantsätta docenttjänst och besätta denna med forskarassistent på ettårsförordnande. Med hänsyn härtill och till vad som nyss anförts beträffande fördelningen av de föreslagna nya forskarassistenttjänsterna finner sig utskottet inte böra tillstyrka nu ifrågasvarande motioner.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkter och hemställer

1. att riksdagen till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 9 846 000 kr.,

2. att riksdagen till *Juridiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 335 och II: 381 om inrättande från och med den 1 juli 1971 av en professur i socialrätt,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 593 och II: 516.

6. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 10—E 11, s. 264—268) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i psykologi, särskilt tillämpad psykologi, vid universitetet i Uppsala enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels till Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 71 880 000 kr., dels till Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 182 av herrar Björk och Möller och II: 215 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att forskning med anknytning till de östeuropeiska staterna bör erhålla hög prioritet vid den fortsatta utbyggnaden av den samhällsvetenskapliga och språkvetenskapliga forskningen samt att riksdagen anhåller om utredning om formerna för utbyggnad av forskningen i Sverige angående de östeuropeiska staterna, varvid behovet av samordning med ett eventuellt nordiskt institut för östeuropeisk forskning beaktas,

dels de likalydande motionerna I: 592 av herrar Lidgard och Ernulf och II: 515 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till inrättande av en professur i sjörätt och annan transporträtt vid handelshögskolan eller universitetet i Göteborg senast från och med budgetåret 1971/72.

Utskottet. En professur i sjörätt och annan transporträtt har av universitetskanslersämbetet föreslagits inrättad vid Göteborgs universitet från och med budgetåret 1970/71, men detta förslag har inte av Kungl. Maj:t förts vidare till riksdagen med hänsyn bl. a. till pågående överväganden om handelshögskolans organisatoriska ställning. I motionerna I: 592 och II: 515 hävdas att inrättandet av denna professur, av vilken det föreligger ett uppenbart behov, kan ske utan att det behöver inverka på nämnda överväganden. Som ett skäl bland andra för professurens inrättande senast fr. o. m. budgetåret 1971/72 anges i motionerna att professuren delvis avses bli finansierad genom en donation från 1962 om 1 miljon

kr. och att som donationsvillkor gäller att professuren skall vara inrättad och tillsatt före den 26 juni 1972.

Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning om betydelsen av ämnet sjörätt och annan transporträtt men anser sig med hänsyn till vad som anförts i propositionen inte böra tillstyrka motionerna. Utskottet vill tillägga att donationsmedlen enligt vad utskottet erfarit alternativt kan utnyttjas för andra allmänna ändamål.

Inom Nordiska rådet har förslag väckts om inrättande av ett nordiskt institut för östeuropeiska frågor förlagt till Finland. Detta förslag är f. n. under utredning. Oavsett hur utgången blir av behandlingen av detta förslag bör enligt motionerna I: 182 och II: 215 en förstärkning av forskningen rörande de östeuropeiska staterna ges hög prioritet vid den fortsatta utbyggnaden av den samhällsvetenskapliga och språkvetenskapliga forskningens resurser i vårt land. Motionärerna hemställer om ett uttalande av riksdagen av denna innebörd och vidare om en anhållan från riksdagens sida om utredning av formerna för en utbyggnad av forskningen i Sverige angående de östeuropeiska staterna varvid behovet av en samordning med ett eventuellt nordiskt institut för östeuropeisk forskning beaktas.

Utskottet som är medvetet om att det bland de studerande föreligger ett starkt ökat intresse för studier rörande de östeuropeiska staterna vill framhålla att forskningen inom området, såväl den med språkvetenskaplig som den med samhällsvetenskaplig inriktning, under senare år byggs ut. Utskottet anser det visserligen vara av vikt att den akademiska undervisningen och forskningen i ökad utsträckning internationaliseras men finner sig med hänsyn till pågående utredning om ett nordiskt institut för östeuropeiska frågor inte böra tillstyrka motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i psykologi, särskilt tillämpad psykologi, vid universitetet i Uppsala enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,
3. att riksdagen till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 71 880 000 kr.,
4. att riksdagen till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.,
5. att riksdagen avslår motionerna I: 592 och II: 515 om inrättande från och med den 1 juli 1971 av en professur i sjörätt och annan transporträtt,
6. att riksdagen avslår motionerna I: 182 och II: 215 om forskning med anknytning till de östeuropeiska staterna.

7. Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 12—E 13, s. 268—278) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet, dels till Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 84 859 000 kr., dels till Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 56 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna *I: 284* av herr Wirtén m. fl. och *II: 219* av herr Källstad m. fl. vari hemställts att riksdagen, med erinran om riksdagens skrivelse nr 137 år 1969 och statsutskottets utlåtande nr 46 år 1969 i vad avser åldersforskning, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om program för en stegvis utbyggnad av åldersforskningen på både det geriatriska och det gerontologiska området,

dels de likalydande motionerna *I: 349* av herr Helén m. fl. och *II: 391* av herr Gustafson i Göteborg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen beslutar att en professur i kriminologisk behandlingsforskning skall inrättas från ingången av budgetåret 1970/71 i anknytning till Stockholms universitet samt att nödvändigt anslag beviljas,

dels de likalydande motionerna *I: 454* av fru Hamrin-Thorell m. fl. och *II: 663* av herr Bergman m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen under åttonde huvudtiteln, punkterna E 12 och E 13 Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal resp. Driftkostnader beviljar 110 000 kronor för anordnande våren 1971 av en dietetikerkurs vid Sahlgrenska sjukhuset och Göteborgs universitet,

dels de likalydande motionerna *I: 568* av herr Birger Andersson m. fl. och *II: 504* av herr Bergman m. fl. vari hemställts att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en personlig professur i plastikkirurgi vid Göteborgs universitet för docenten Bengt Johansson,

dels de likalydande motionerna *I: 580* av fru Hamrin-Thorell och *II: 520* av herr Tobé vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning om åtgärder för en förstärkning av den psykofarmakologiska forskningen i landet, i första hand genom att en professur i psykofarmakologi snarast möjligt inrättas vid Uppsala universitet med verksamheten förlagd i anslutning till forskningskliniken vid Ulleråkers sjukhus,

dels de likalydande motionerna *I: 606* av fru Elvy Olsson och herr Nils-Eric Gustafsson och *II: 686* av fru Jonäng och herr Elmstedt vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en snabb utredning i syfte att trygga den framtida utvecklingen av forskningen inom hjärt- och kärlsjukdomarna i enlighet med vad som anförts i motionerna,

dels motionen *II: 145* av herr Lundberg vari hemställts att riksdagen beslutar att i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag lärarbefattningen i medicin, sär-

skilt lungmedicin, vid Uppsala universitet från den 1 juli 1970 ändras till professor i samma ämne, med docenten Gunnar Dahlström som förste innehavare,

dels motionen II: 399 av herr Lundberg vari hemställts att riksdagen beslutar att vid Uppsala universitet från den 1 juli 1970 inrätta en professor i barnkirurgi och till förste innehavare av tjänsten utse överläkaren i barnkirurgi vid Akademiska sjukhuset, docent Gunnar Grotte, samt att vid Göteborgs universitet från 1 juli 1970 inrätta en professor i plastikkirurgi, med docent Bengt Johansson som förste innehavare av tjänsten,

dels motionen II: 518 av herr Skoglund m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad som anförts i motionen om behovet av en biträdande professor inom ämnesområdet klinisk genetik med placering vid Umeå universitet och med docenten Lars Beckman som förste innehavare,

dels motionen II: 670 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar om inrättandet av en professor i perifer kärlkirurgi och att denna förläggas till lämpligt universitet med kliniska möjligheter,

dels motionen II: 691 av fru Kristensson vari hemställts att riksdagen under punkterna E 12 och E 13 i statsverkspropositionens bilaga 10 till Avlöningar till lärarpersonal vid de medicinska fakulteterna och till Driftkostnader för budgetåret 1970/71 anvisar 142 350 000 kr.

Utskottet. Med utgångspunkt i förslag av statens medicinska forskningsråd om inrättande av två forskargrupper i klinisk genetik, varav en placerad i Umeå, påpekas i motionen II: 518 att intresset för *g e n e t i k* kan sägas vara särskilt stort vid Umeå universitet och förutsättningarna för genetisk forskning på sätt och vis särskilt gynnsamma där. En framgångsrik forskning inom klinisk genetik bedrivs f. n. därstädes och en tjänst som biträdande professor i detta ämne, placerad vid Umeå universitet och med docenten Lars Beckman som förste innehavare, är enligt motionärerna starkt motiverad från såväl socialpolitisk som forskningspolitisk synpunkt. Motionärerna som framhåller att denna tjänst bör inrättas senast under budgetåret 1971/72 hemställer att riksdagen ger till känna för Kungl. Maj:t vad som anförts i frågan.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av en förstärkning av forskningsresurserna inom ämnesområdet klinisk genetik och räknar, med hänsyn till vad ovan anförts, med att en dylik i första hand kommer att ske vid Umeå universitet och att förslag i frågan kommer att föreläggas riksdagen om och i den mån ekonomiska resurser för en utbyggnad anses föreligga. Vad utskottet anfört i anledning av motionen II: 518 bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Liksom vid 1969 års riksdag har utskottet behandlat en rad motioner syftande till en förstärkning av resurserna för forskning i fråga om de *p s y k i a t r i s k a s j u k d o m a r n a*. Läkemedelsforskningens stora betydelse för utvecklingen av psykiatriska behandlingsmetoder men också de högeffektiva läkemedlens farliga biverkningar gör — uttalas det i motionerna I: 580 och II: 520 — en förstärkning

av den psykofarmakologiska forskningen angelägen. Motionärerna framhåller att det under senare år inrättats särskilda psykiatriska forskningskliniker, däribland en vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala, vid vilka föreligger sällsynt goda förutsättningar att vidareutveckla en kvalificerad psykofarmakologisk forskning. Motionärerna hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning om åtgärder för en förstärkning av den psykofarmakologiska forskningen i landet, i första hand genom inrättande vid Uppsala universitet snarast möjligt av en professur i psykofarmakologi med verksamheten förlagd i anslutning till forskningskliniken vid Ulleråkers sjukhus.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om den psykofarmakologiska forskningens betydelse men får samtidigt erinra om att det i propositionen uttalats att en förstärkning av forskningsresurserna inom gränsområdet mellan psykiatri och farmakologi är angelägen och att medel därför beräknas för en tjänst som biträdande professor i neuropsykofarmakologi vid karolinska institutet från den 1 juli 1970. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra tillstyrka motionerna I: 580 och II: 520.

I motionen II: 691 föreslås en förstärkning av resurserna i fråga om forskning rörande narkotika och narkotikamissbruk genom inrättande av en laboratur i klinisk experimentell psykologi, en tjänst som universitetslektor och två som fast anställda kliniska amanuenser, alla vid forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus, samt en forskningsläkartjänst och en forskningssociologtjänst, båda vid narkomanvårdscentralen vid Rålambshovs sjukhus. Vidare föreslås att 200 000 kr. anvisas till viss forskningsservice vid sistnämnda sjukhus.

De sålunda redovisade önskemålen i motionen II: 691 utmynnar i en hemställan om att den sammanlagda medelsanvisningen under de båda anslagen till de medicinska fakulteterna i förhållande till förslaget i propositionen skall höjas med sammanlagt 691 000 kr. Av motionen synes framgå att av denna höjning 441 000 kr. hänförs sig till avlöningsanslaget och 250 000 kr. till driftkostnadsanslaget.

Vid förra årets riksdag hade utskottet att ta ställning till motioner med samma förslag i fråga om tjänster som nu framförs i motionen II: 691. Utskottet underströk då vikten av forskning rörande olika missbruksformer och uttalade att utskottet utgick från att universitetskanslersämbetet och statens medicinska forskningsråd hade sin uppmärksamhet riktad på frågan om och i vad mån förbättrade forskningsresurser inom området borde tillskapas och, om så ansågs vara fallet, hur detta borde ske. Detta uttalande gav riksdagen som sin mening till kända för Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet nu ifrågavarande motion.

I motionerna I: 349 och II: 391 hemställas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att en professur i kriminologisk behandlingsforskning från ingången av budgetåret 1970/71 skall inrättas i anknytning till Stockholms universitet samt att riksdagen beviljar nödvändigt anslag härför. Med hänsyn till att särskilda sakkunniga under år 1969 tillkallats för en systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område anser sig utskottet inte böra tillstyrka nu ifrågavarande yrkande i motionerna I: 349 och II: 391.

Förslag om en utbyggnad av forskningen och utbildningen på det geriatriska området har vid ett flertal tillfällen behandlats av riksdagen. I motionerna I: 284 och II: 219 erinras nu om utskottets utlåtande 1969: 46 vari önskvärdheten av ökade forskningsresurser inom geriatriken underströks. Motionärerna uttalar sin förvåning över att universitetskanslersämbetets förslag om inrättande av en professur i geriatrik budgetåret 1970/71 inte förts fram i statsverkspropositionen och föreslår att riksdagen under erinran om frågans behandling vid förra årets riksdag hemställer om program för en stegvis utbyggnad av åldersforskningen både på det geriatriska och det gerontologiska området.

Utskottet som i likhet med motionärerna anser en utbyggnad av detta forskningsområde vara synnerligen önskvärd får hänvisa till sitt och riksdagens uttalanden förra året men vill dock samtidigt framhålla att åldersforskning f. n. inte uteslutande är koncentrerad till professuren i Uppsala. Så finns t. ex. vid statens medicinska forskningsråd en forskartjänst inom ämnesområdet med placering vid Göteborgs universitet. Utskottet anser sig inte böra föreslå något förnyat uttalande från riksdagens sida i frågan och avstyrker därför motionerna.

Det yrkande om en snabbutredning i syfte att trygga den framtida utvecklingen av forskningen inom hjärt- och kärlsjukdomarna som förs fram i motionerna I: 606 och II: 686 överensstämmer med yrkanden i samma ämne vid 1969 års riksdag. Motionärerna pekar på att de inkomster som Svenska nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar erhåller genom televerket under 1969 minskat med hälften mot 1968. Detta har medfört en minskning av de forskningsanslag som nationalföreningen delar ut. Utskottet är ense med motionärerna om betydelsen av denna forskning och förutsätter att berörda myndigheter främst universitetskanslersämbetet och medicinska forskningsrådet med uppmärksamhet följer utvecklingen inom området. Liksom förra året finner dock utskottet med hänsyn till det ansvar för utvecklingen av hela den medicinska forskningen som åvilar statsmakterna inte tillräckliga skäl för riksdagen att begära en utredning om hur just forskningen inom detta ämnesområde skall tryggas. Utskottet avstyrker alltså motionerna.

I motionerna I: 568 och II: 504 hemställes att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en personlig professur i plastikkirurgi vid Göteborgs universitet för docenten Bengt Johansson. Motionärernas avsikt synes vara att professuren i fråga om undervisningsskyldighet och i lönehänseende skall ha en särskild konstruktion som avviker från den brukliga. Även i motionen II: 399 föreslås inrättande av en professur i plastikkirurgi vid Göteborgs universitet från den 1 juli 1970, i detta fall inte personlig men med docenten Johansson som förste innehavare.

Med hänsyn till att plastikkirurgi har fått en alltmer ökande betydelse i det moderna samhället exempelvis för behandling av skador som uppkommer vid trafikolyckor instämmer utskottet i motionärernas bedömning att forsknings- och utbildningsresurserna inom ämnet bör ökas. Utskottet tillstyrker därför inrättande från och med den 1 juli 1970 av en professur i plastikkirurgi vid universitetet i

Göteborg. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma huruvida professuren bör vara personlig eller ej eftersom förutsättningarna för den särreglering beträffande undervisningsskyldighet och löneförhållanden som åsyftats i motionerna I: 568 och II: 504 inte torde föreligga sedan löneavtal träffats med anledning av sjukvårdsersättningsreformen. Som en konsekvens av den ståndpunkt utskottet härmed intagit föreslår utskottet en höjning av de medicinska fakulteternas anslag med 94 000 kr. respektive 72 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag. Beträffande driftkostnadsanslaget är avsikten med höjningen att skapa ökat utrymme inom anslaget med hänsyn till den nya professuren men inte att därmed ta ställning till hur stor del av anslaget som bör disponeras för densamma.

Ett annat kirurgiskt område behandlas i motionen II: 399 vari föreslås inrättande vid Uppsala universitet från den 1 juli 1970 av en professur i barnkirurgi med docenten Gunnar Grotte som förste innehavare. Utskottet som behandlat motioner med samma yrkande vid 1968 och 1969 års riksdagar delar motionärens uppfattning om den stora betydelsen av den barnkirurgiska verksamheten vid akademiska sjukhuset i Uppsala och vill liksom tidigare framhålla vikten av att möjligheter skapas för utvidgad praktisk tillämpning av de rön som görs där. Något förslag om en professur i ämnet har emellertid inte förts fram av universitetskanslersämbetet och utskottet anser sig bl. a. med hänsyn härtill inte böra tillstyrka nu föreliggande motionsyrkande om en dylik.

I motionen II: 670 uttalas att behovet av en vidareutveckling av kärkirurgin motiverar inrättande av en professur i ämnet. Motionärerna hemställer att riksdagen beslutar om en dylik professur med förläggning till lämpligt universitet med kliniska möjligheter.

Utskottet som vid 1969 års riksdag behandlade motionsyrkanden rörande inrättande av en personlig professur i perifer kärkirurgi konstaterade i sitt utlåtande nr 132 att den omfattande remissbehandlingen av då föreliggande motioner i ämnet inte givit stöd för tillstyrkande från utskottets sida. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen II: 670.

Det i motionen II: 145 framförda yrkandet om ett beslut av riksdagen att lärarbefattningen i medicin, särskilt lungmedicin, vid Uppsala universitet från den 1 juli 1970 skall ändras till en professur i samma ämne med docenten Gunnar Dahlström som förste innehavare anknäcker till en motion i samma ämne vid 1969 års riksdag. Med hänsyn till att en tjänst som biträdande professor i medicin, särskilt lungmedicin, inrättats vid Uppsala universitet den 1 juli 1969 avstyrker utskottet motionen.

Vid inrättandet år 1966 av näringslinjen av den Nordiska hushållshögskolan beräknades att utbildningen vid denna linje skulle kunna kompletteras med ett halvt års utbildning i dietetik. En dietetikerkurs har också anordnats våren 1969 vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg med stöd av anslag från Nordiska kulturfonden. För nästa budgetår har Nordiska hushållshögskolan begärt 110 000 kr. till utbildning av dietetiker vid Göteborgs universitet och Sahlgrenska sjukhuset men medel för ändamålet har inte beräknats i statsverkspropositionen. I motio-

nera I: 454 och II: 663 hemställas att riksdagen under de medicinska fakulteter-
nas anslag anvisar nämnda belopp för anordnande av en dietetikerkurs vid Sahl-
grenska sjukhuset och Göteborgs universitet våren 1971.

Utskottet får med anledning härav erinra om att en professur i klinisk närings-
lära i propositionen förutsatts inrättad vid Göteborgs universitet den 1 juli 1970
med docenten Björn Isaksson som förste innehavare. Utskottet som vill erinra om
att Isaksson som docent meddelat viss undervisning i dietetik räknar med att det
bör finnas möjligheter att inom ramen för den undervisningsskyldighet som skall
åvila honom som professor även bereda utrymme för viss sådan undervisning. Be-
träffande de ytterligare kostnader av driftkostnadskaraktär som kan komma till
förutsätter utskottet att medel kan ställas till förfogande från fakultetens drift-
kostnadsanslag. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkter och hem-
ställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professu-
rer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benäm-
ningar av professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 349 och II: 391 i vad de
avser inrättande den 1 juli 1970 av en professur i kriminologisk
behandlingsforskning i anknytning till universitetet i Stockholm,

4. att riksdagen i anledning av motionerna I: 568 och II: 504
samt II: 399, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar
Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1970 vid universitetet
i Göteborg inrätta en professur i plastikkirurgi, vilken, om så prö-
vas lämpligt, bör vara personlig för docenten Bengt Johansson,

5. att riksdagen avslår motionen II: 145 i vad den avser in-
rättande den 1 juli 1970 vid universitetet i Uppsala av en profes-
sur i medicin, särskilt lungmedicin, med docenten Gunnar Dahl-
ström som förste innehavare,

6. att riksdagen avslår motionen II: 399 i vad den avser in-
rättande den 1 juli 1970 vid universitetet i Uppsala av en profes-
sur i barnkirurgi, med docenten Gunnar Grotte som förste inne-
havare,

7. att riksdagen avslår motionen II: 670 om inrättande av en
professur i perifer kärlkirurgi,

8. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och
motionerna I: 568 och II: 504 samt II: 399 (andra att-satsen i
hemställan) och med avslag å motionerna I: 349 och II: 391,
I: 454 och II: 663, II: 145, II: 399 (första att-satsen i hemstäl-
lan), II: 670 och II: 691, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,
till *Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal*
för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 84 953 000
kr.,

9. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 568 och II: 504 samt II: 399 (andra att-satsen i hemställan) och med avslag å motionerna I: 454 och II: 663 samt II: 691, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 56 872 000 kr.,

10. att riksdagen avslår motionerna I: 284 och II: 219 om åldersforskningen,

11. att riksdagen avslår motionerna I: 580 och II: 520 om den psykofarmakologiska forskningen,

12. att riksdagen avslår motionerna I: 606 och II: 686 om forskningen om hjärt- och kärlsjukdomarna,

13. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen II: 518 om en biträdande professur i klinisk genetik vid universitetet i Umeå.

8. Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 14—E 15, s. 279—282) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1970/71 anvisa till Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 24 903 000 kr. och till Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader ett reservationsanslag av 8 250 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 597 av fru Grethe Lundblad och herr Nyquist och II: 505 av fru Gradin och herr Hellström vari hemställts att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder i syfte att öka specialistutbildningen inom odontologin,

dels de likalydande motionerna I: 623 av fröken Stenberg m. fl. och II: 699 av fröken Ljungberg m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en personlig forskartjänst (biträdande professur) i oral diagnostik vid odontologiska fakulteten vid Lunds universitet inrättas för med. lic., odont. dr, docenten I. Brynolf,

dels motionen II: 672 av herr förste vice talmannen von Friesen vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag rörande förening av professurerna i oral kirurgi inom de odontologiska fakulteterna med föreståndarskap för en tand- och käkkirurgisk sjukhusavdelning dit hela undervisningen i ämnet oral kirurgi i tandläkarutbildningen kan koncentreras.

Utskottet. I propositionen erinras om den utbyggnad av den odontologiska utbildningen som skett under 1960-talet genom tillkomsten av fakulteten i Göteborg samt om att förslag föreligger om en betydande kapacitetsökning vid Stockholms-

fakulteten. Universitetskanslersämbetet har fått i uppdrag att i samråd med 1968 års utbildningsutredning utreda förutsättningarna för att snabbt öka utbildningskapaciteten vid de odontologiska fakulteterna och då särskilt vid fakulteterna i Lund/Malmö och i Umeå. I samband därmed skall ämbetet även utreda organisationen av den odontologiska utbildningen och tandsjukvården vid Malmöfakulteten.

Under åberopande att ämnet *oral diagnostik*, som sedan 1967 är ett obligatoriskt undervisningsämne, är av central betydelse för forskning, undervisning och patientvård yrkas i motionerna I: 623 och II: 699 inrättande av en personlig forskartjänst, biträdande professur, i *oral diagnostik* vid odontologiska fakulteten vid Lunds universitet för docenten I. Brynolf. Utskottet delar visserligen motionärernas uppfattning om önskvärdheten av att ämnet *oral diagnostik* tillförs ökade resurser men anser sig med hänsyn till nyssnämnda utredning rörande organisationen av utbildningen och tandsjukvården vid Malmöfakulteten inte böra tillstyrka motionerna.

Med anledning av yrkandet i motionerna I: 597 och II: 505 om åtgärder i syfte att öka *specialistutbildningen inom odontologin* får utskottet erinra om att i direktiven för folktandvårdsutredningen särskilt uttalats att *specialistvården* bör byggas ut. Utredningen har helt nyligen avlämnat ett betänkande och utskottet, som räknar med att den fråga som aktualiserats i motionerna kommer att behandlas i samband med behandlingen av detta betänkande, anser sig med hänsyn härtill inte böra tillstyrka motionerna.

I motionen II: 672 uttalas att ämnet *oral kirurgi* i den odontologiska utbildningen bör byggas ut och att de blivande tandläkarna bör få viss klinisk tjänstgöring inom ramen för undervisningen i detta ämne. Detta förutsätter tillgång på lämpliga kliniker och motionären hemställer om utredning och förslag rörande förening av professurerna i *oral kirurgi* inom de odontologiska fakulteterna med föreståndarskap för en tand- och käkkirurgisk sjukhusavdelning dit hela undervisningen i ämnet *oral kirurgi* i tandläkarutbildningen kan koncentreras. Med anledning av detta yrkande får utskottet erinra om att det vid 1968 års riksdag behandlade ett motionsyrkande med i sak samma innehåll. Efter att yttranden inhämtats från universitetskanslersämbetet och socialstyrelsen uttalade utskottet i sitt utlåtande 1968: 144 att det knappast syntes finnas underlag för specialkliniker för patienter med oralkirurgiska sjukdomar samt att undervisningens sjukhusanknytning kunde tillgodoses även utan inrättande av specialkliniker. Enligt vad utskottet inhämtat har i princip ingenting förändrats sedan utskottet vid 1968 års riksdag avstyrkte bifall till den då föreliggande motionen. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet även nu förevarande motion.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
 - a. till *Odontologiska fakulteterna m. m.*: *Avlöningar till lärarpersonal* ett förslagsanslag av 24 903 000 kr.,

- b. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 8 250 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 623 och II: 699 om inrättande av en personlig forskartjänst i oral diagnostik,
 3. att riksdagen avslår motionerna I: 597 och II: 505 om specialistutbildningen inom odontologin,
 4. att riksdagen avslår motionen II: 672.

9. Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 16—E 18, s. 282—286) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader* ett förslagsanslag av 16 158 000 kr.,
2. till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* ett förslagsanslag av 3 837 000 kr.,
3. till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.

10. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 19—E 20, s. 287—292) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professorer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i entomologi vid universitetet i Lund enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet, dels för budgetåret 1970/71 anvisa till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 87 870 000 kr. och till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader ett reservationsanslag av 39 760 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 339 av herrar Stefanson och Lindblad och II: 386 av herrar Tobé och Jönsson i Ingemarsgården vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionerna anförts angående en treårig forsknings- och informationsverksamhet om lavinfaror samt att riksdagen för det första forskningsåret, budgetåret 1970/71, beviljar ett anslag av 70 000 kr. för inrättandet av en särskild tjänst som forskningsassistent vid Stockholms universitet med inriktning på lavinkunskap,

dels de likalydande motionerna I: 343 av herr Werner och II: 379 av fru Marklund m. fl. i vad avser hemställen att en institution för träkemisk forskning skall inrättas vid Umeå universitet,

dels de likalydande motionerna I: 455 av herrar Hjorth och Hansson och II: 673 av herrar Gadd och Skoglund vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl.

Maj:t framhåller vikten av att en professur i fasta jordens fysik snarast inrättas vid Uppsala universitet,

dels de likalydande motionerna I: 612 av herr Georg Pettersson m. fl. och II: 675 av herr Gustafsson i Stenkyrka m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag angående inrättande av en marinbiologisk fältstation på Gotland.

Utskottet. I motionerna I: 455 och II: 673 yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhåller vikten av att en professur i fasta jordens fysik snarast inrättas vid Uppsala universitet. Motionärerna påpekar att 1965 års geoutredning uttalat att nya institutioner för geofysik bör upprättas dels vid något universitet i fasta jordens fysik, dels vid teknisk högskola i tillämpad geofysik. Önskemålet om inrättande av en professur i förstnämnda ämne vid Uppsala universitet motiveras med att en forsknings- och utbildningsorganisation inom ämnesområdet redan byggts upp vid universitetets fysiska institution. Utskottet som konstaterat att den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala inte i första hand prioriterat en professur i ämnet samt att universitetskanslersämbetet inte lagt fram förslag om inrättande av en dylik professur anser sig inte böra tillstyrka motionerna.

Utvecklingen inom skogslänen, i första hand Norrlandslänen, motiverar enligt motionerna I: 343 och II: 379 en kraftig ökning av sysselsättningstillfällena. Motionärerna uttalar att man bör söka bygga upp träförädlingsindustrier och skapa ökade möjligheter för trækemisk forskning och hemställer att riksdagen uttalar att en institution för trækemisk forskning skall inrättas vid Umeå universitet. Enligt vad utskottet inhämtat undersöker man f. n. vid den kemiska institutionen vid Umeå universitet möjligheterna såväl att bygga ut trækemisk forskning som att konstruera en kemisk-teknisk utbildning med inriktning mot bl.a. trækemi. Utskottet avstyrker motionerna.

I motionerna I: 612 och II: 675 uttalas att förutsättningarna för principiell marinbiologisk forskning är utomordentligt goda i Östersjön vilket gör det angeläget med en ökad satsning på denna forskning genom inrättande av en fältstation. Motionärerna anser att riksdagen bör hemställa om utredning och förslag angående inrättande av en dylik station på Gotland. Med anledning av detta yrkande får utskottet framhålla att havsresursutredningen enligt vad utskottet inhämtat i sitt arbete med kartläggning av befintliga forskningsresurser kommer att ägna uppmärksamhet även åt frågan om den marinbiologiska forskningens omfattning och organisation. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna.

I motionerna I: 339 och II: 386 uttalas att det behövs bättre resurser för forskning och information rörande lavinfaror. Motionärerna drar upp riktlinjer för en treårig forsknings- och informationsverksamhet och hemställer att riksdagen ger till känna för Kungl. Maj:t vad som anförts i motionerna. Därjämte föreslås anvisande av 70 000 kr. för inrättande av en tjänst som forskningsassistent vid Stockholms universitet med inriktning på lavinkunskap.

Utskottet delar visserligen motionärernas uppfattning om betydelsen av forskning och information om lavinfaror men anser sig inte böra föreslå riksdagen att bifalla motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i entomologi vid universitetet i Lund enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 339 och II: 386, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 87 870 000 kr.,
4. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 339 och II: 386, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 39 760 000 kr.,
5. att riksdagen avslår motionerna I: 339 och II: 386 i vad de avser forsknings- och informationsverksamhet om lavinfaror,
6. att riksdagen avslår motionerna I: 343 och II: 379 i vad de avser en institution för träkemisk forskning vid universitet i Umeå,
7. att riksdagen avslår motionerna I: 455 och II: 673 om en professur i fasta jordens fysik vid universitetet i Uppsala,
8. att riksdagen avslår motionerna I: 612 och II: 675 om en marinbiologisk fältstation på Gotland.

11. Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 21—E 22, s. 293—301) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels till Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 107 220 000 kr., varav 1 130 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, dels till Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 400 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen I: 210 av herr Berglund i vad avser hemställan att riksdagen hos

Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om forskning om kollektivtrafik vid någon av landets tekniska högskolor,

dels de likalydande motionerna I: 454 av fru Hamrin-Thorell m. fl. och II: 663 av herr Bergman m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen under åttonde huvudtiteln, punkterna E 21 och E 22 Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal resp. Driftkostnader beviljar 107 000 kronor för inrättande fr. o. m. den 1 juli 1970 av en arbets- och tekniklinje vid Nordiska hushållshögskolan,

dels motionen II: 661 av herr Ahlmark m. fl. vari hemställts att riksdagen till fortsatt drift av reaktorn R 1 vid Tekniska högskolan i Stockholm anslår erforderliga medel för budgetåret 1970/71 samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en utredning för att klarlägga hur den kärntekniska, naturvetenskapliga och medicinska utbildningen och forskningen kring den nuvarande R 1-reaktorn bäst bör stödjas för att kunna fylla sin uppgift i samhället på ett ändamålsenligt och rationellt sätt.

Utskottet. I motionen I: 210 framhålles att kollektiva kommunikationer genom utvecklingen på trafikområdet kommer att bli en riksangelägenhet och att det därför är synnerligen angeläget att forskning kring kollektivtrafikens problem kommer till stånd. Motionären föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om forskning om kollektivtrafik vid någon av landets tekniska högskolor. Med anledning härav får utskottet framhålla att forskning inom nämnda fält bedrivs vid ett flertal institutioner t. ex. vid sektionerna för väg- och vattenbyggnad vid de tekniska högskolorna samt vid institutionen för stadsbyggnad vid Chalmers tekniska högskola, där i forskningen om stadsplanering avvägningen mellan kollektivtrafik och privatbilism intar en central ställning. Utskottet finner inte anledning att tillstyrka motionen.

Den nordiska hushållshögskolans styrelse har föreslagit att den fjärde utbildningslinjen vid högskolan, en arbets- och tekniklinje, förläggs till Chalmers tekniska högskola. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt förslaget men i statsverkspropositionen har föredragande statsrådet förklarat sig mot bakgrund av bl. a. pågående utredningar inom konsumentområdet inte vara beredd att ta ställning till detsamma. Utskottet finner sig i detta läge inte ha tillräckligt underlag för ett tillstyrkande av det i motionerna I: 454 och II: 663 framställda yrkandet om anvisande av medel till inrättande av ifrågavarande fjärde utbildningslinje.

Det problem som behandlas i motionen II: 661 gäller det ekonomiska säkerställandet av fortsatt drift av forskningsreaktorn R 1 i Stockholm. Aktiebolaget Atomenergi har av ekonomiska skäl beslutat lägga ned verksamheten vid reaktorn från den 1 juli 1969 vilket, som framgår av motionen, livligt beklagats från olika håll. Utskottet anser sig inte böra tillstyrka det i motionen framställda yrkandet om anvisande av ett inte närmare preciserat belopp till den fortsatta driften av reaktorn. Utskottet utgår från att konsekvenserna av verksamhetens nedläggande ingående övervägs av alla berörda instanser och anser det därför inte

erforderligt att riksdagen hemställer om den i motionen önskade utredningen. Utskottet avstyrker alltså motionen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande båda anslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet,

2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad som förordats i statsrådsprotokollet,

3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 454 och II: 663 samt II: 661, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 107 220 000 kr., varav 1 130 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

4. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 454 och II: 663 samt II: 661, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 50 400 000 kr.,

5. att riksdagen avslår motionen I: 210 i vad avser forskning om kollektivtrafik,

6. att riksdagen avslår motionen II: 661 i vad avser utredning om utnyttjandet av forskningsreaktorn R 1.

12. **Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt E 23, s. 301—306) föreslagit riksdagen att till Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 273 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 302 av fröken Mattson m. fl. och II: 376 av fru Fränkel m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar bevilja ett med 50 000 kronor förhöjt anslag till Vetenskapliga bibliotek att användas för den verksamhet som vid Göteborgs universitetsbibliotek bedrivs av »Kvinnohistoriskt Arkiv»,

dels motionen I: 459 av herr Wallmark m. fl. vari hemställts att riksdagen under punkten E 23 i statsverkspropositionen, bil. 10, för budgetåret 1970/71 anvisar medel för inrättande av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång och en tjänst som expeditivvakt vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek.

Utskottet. Med anledning av det i motionerna I: 302 och II: 376 framförda förslaget om anvisande under förevarande anslag av medel till uppehållande av verksamheten vid Kvinnohistoriskt arkiv i Göteborg får utskottet för sin del uttala att arkivets syfte i och för sig är sådant att det finns anledning att överväga ett statligt stöd till verksamheten. Utskottet anser sig dock inte ha tillräckligt underlag för att tillstyrka yrkandet i motionerna.

Vad angår statens psykologisk-pedagogiska bibliotek finner utskottet det önskvärt att Kungl. Maj:t överväger möjligheterna att inom anslagets ram i någon mån tillgodose bibliotekets behov av personalförstärkning. Däremot anser sig utskottet inte böra föreslå någon ökning för detta ändamål av den totala medelsanvisningen under förevarande anslag. Utskottet avstyrker därför motionen I: 459.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 302 och II: 376 i vad de avser statsbidrag till Kvinnohistoriskt arkiv,
2. att riksdagen avslår motionen I: 459 i vad den avser möjliggörande av inrättandet av en amanuens- och en expeditjonsvaktjänst vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 302 och II: 376 samt I: 459, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 30 273 000 kr.

13. Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 24, s. 306—308) och hemställer

att riksdagen till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 12 740 000 kr.

14. Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor. Kungl. Maj:t har (punkt E 25, s. 308—311) föreslagit riksdagen att till Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 688 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 275 av herr Bohman m. fl. och II: 312 av herr Holmberg m. fl. i vad de avser hemställa att riksdagen med en höjning av Kungl. Maj:ts förslag med 450 000 kr. till Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor för budgetåret 1970/71 anslår 31 138 000 kr.

Utskottet. Den i motionerna I: 275 och II: 312 föreslagna anslagshöjningen avser att möjliggöra en viss försöksverksamhet i fråga om samverkan mellan universitet och högskolor å ena sidan och näringslivet å den andra. Utskottet vill understryka önskvärdheten av att en dylik samverkan främjas men anser sig med hänsyn till att formerna härför för närvarande är under övervägande inte böra tillstyrka motionerna såvitt de nu är i fråga.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 275 och II: 312, nämnda motioner såvitt

nu är i fråga, till *Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 30 688 000 kr.

15. Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 26—E 28, s. 311—314) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader* ett förslagsanslag av 138 900 000 kr.,

2. till *Decentraliserad akademisk utbildning m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,

3. till *Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm* ett anslag av 1 578 000 kr.

Vissa högskolor m. m.

16. Socialhögskolorna. Kungl. Maj:t har (punkt E 29, s. 315—324) föreslagit riksdagen att dels godkänna de riktlinjer för utbyggnad av socionomutbildningen som förordats i statsrådsprotokollet, dels till Socialhögskolorna för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 19 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 598 av fru Grethe Lundblad m. fl. och II: 506 av fru Gradin m. fl. vari hemställts att riksdagen godkänner de riktlinjer för utbyggnad av socionomutbildningen som förordats i statsverkspropositionen och att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att de studerande — i motsats till förslag från 1968 års utbildningsutredning — även i fortsättningen skall inhämta erforderlig praktik under eller före studietiden i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 628 av herr Sörenson m. fl. och II: 710 av herr Mundebo m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta att successivt öka socionomutbildningen inom ramen för nuvarande studiegång omfattande två och ett halvt års teoretiska studier och ett års studiepraktik samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av socionomutbildningens innehåll och utformning,

dels de likalydande motionerna I: 633 av herr Wallmark m. fl. och II: 665 av herr Carlshamre m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar

att med avslag på propositionen nr 1, bilagan 10, punkten E 29, i vad avser studiepraktikens längd fastställa studiepraktiktiden inom socionomutbildningen till ett läsår,

att utbyggnaden av intagningskapaciteten inom socionomutbildningen i första hand skall ske vid de nuvarande socialhögskolorna, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att socionomutbildning utanför de nuvarande socialhögskolorna inte anordnas utan att förslag härom först förelagts riksdagen,

dels de likalydande motionerna I: 640 av herr Wirtén m.fl. och II: 662 av herr Almgren m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t vid sitt ställningstagande i fråga om socionomutbildningens utbyggnad måtte beakta de förutsättningar för denna utbyggnad som Jönköping kan erbjuda,

dels de likalydande motionerna I: 699 av herr Wikström och fru Hamrin-Thorell och II: 737 av fru Anér och herr Mundebo i vad avser hemställan att riksdagen med beaktande av vad i motionerna anförts i skrivelse till Kungl. Maj:t påpekar behovet av att åtgärder vidtages omgående och utan att avvakta invandrarutredningens betänkande i vad avser översyn av kursplanerna vid socialhögskolorna så att invandrarproblematiken beredes ökat utrymme.

Utskottet. I statsverkspropositionen framhålles att det under 1960-talet inte varit möjligt att på långt när tillgodose efterfrågan på socionomutbildning trots den kraftiga ökning av utbildningskapaciteten vid socialhögskolorna som genomförts. Detta förhållande är bakgrunden till ett av 1968 års utbildningsutredning (U 68) framlagt förslag att antalet utbildningsplatser på kort tid skall fördubblas, vilket avses bli möjliggjort genom att befintliga praktikplatser utnyttjas effektivare samtidigt som därvid studiepraktiken avkortas från nuvarande tolv till fem månader. I propositionen erinras om att en grundlig översyn av socionomutbildningens uppläggning och innehåll kommer att äga rum inom ramen för U 68:s långsiktiga arbete. Resultatet härav anses dock inte böra avvaktas utan det föreslås att en ökning av antalet intagningsplatser förverkligas på i huvudsak det sätt som utredningen tänkt sig. Ökningen förutsättes dock genomförd i något långsammare takt än enligt utredningens förslag, vilket innebar att utbyggnaden borde vara fullt genomförd senast budgetåret 1971/72.

Propositionens förslag om socionomutbildningen har föranlett kommentarer och invändningar i flera motioner, framför allt i vad gäller den föreslagna nedskärningen av praktiktiden. Starka betänkligheter i sistnämnda hänseende uttalas sålunda i motionerna I: 598 och II: 506. Motionärerna anser visserligen att riksdagen bör godkänna de i propositionen förordade riktlinjerna för en utbyggnad av utbildningen men hemställer samtidigt om ett uttalande av riksdagen att de studerande, i motsats till vad U 68 föreslagit, även i fortsättningen skall inhämta erforderlig praktik under eller före studietiden i enlighet med vad i motionerna föreslagits.

I motionerna I: 628 och II: 710 uttalas att en successiv utbyggnad av socionomutbildningen bör ske i den takt som är möjlig med hänsyn till tillgången på lärare, lokaler och praktikplatser. Den nuvarande utbildningsorganisationen bör bibehållas tills vidare och studiepraktiken alltså omfatta tolv månader. Innan några mer omfattande förändringar av utbildningen aktualiseras, bör en översyn göras av dess innehåll och utformning. Motionärerna uttalar också sin anslutning till tanken att socionomutbildning bör kunna förläggas även till andra orter än dem som nu har socialhögskola men anser att spörsmålet om vilka orter som skall komma i fråga bör underställas riksdagen.

Även motionerna I: 633 och II: 665 vänder sig mot den föreslagna förkortningen av praktiktiden. Motionärerna hemställer att riksdagen med avslag å propositionen

i denna del fastställer studiepraktiktiden inom socionomutbildningen till ett läsår. Vidare önskas ett riksdagsbeslut att utbyggnaden av intagningskapaciteten i första hand skall ske vid de nuvarande socialhögskolorna samt en hemställan till Kungl. Maj:t att socionomutbildning utanför de nuvarande socialhögskolorna inte anordnas utan att förslag härom först förelagts riksdagen.

Utskottet får först konstatera att det föreligger ett klart behov av en kraftig ökning av socionomutbildningens kapacitet. Möjligheterna att snabbt få till stånd en dylik är i väsentlig mån beroende av vilken ståndpunkt man intar i praktikfrågan. För utskottet är det en självklar utgångspunkt att man bör undvika varje åtgärd som innebär en försämring av utbildningen. Allvarliga ansträngningar bör därför göras att öka antalet praktikplatser inom skilda delar av samhällslivet. Utskottet anser det sannolikt att U 68 varit för pessimistisk i sin bedömning av möjligheterna härvidlag. Särskilt vill utskottet peka på vikten av att man omsorgsfullt tar vara på de praktikmöjligheter som kan finnas inom den statliga förvaltningen.

En nyckelställning när det gäller organiserandet av praktiktjänstgöringen intar konsulenterna vid socialhögskolorna. I propositionen har föreslagits anvisande av medel till fem nya konsulenttjänster av sammanlagt elva som föreslagits av samarbetsnämnden för socialhögskolorna och de olika högskolestyrelserna. Utskottet finner starka skäl tala för att riksdagen här går utöver Kungl. Maj:ts förslag och anvisar medel till ytterligare fem tjänster. Det erforderliga beloppet beräknar utskottet till 270 000 kr.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 har inom utbildningsdepartementet tillkallats en organisationskommitté med uppgift att förbereda den utbyggnad av socionomutbildningen som enligt statsverkspropositionen bör komma till stånd. I kommitténs uppdrag ingår att utarbeta förslag till hur studiepraktiken bör passas in i utbildningen. Utskottet, som utgår från att kommitténs uppdrag vid behov kommer att anpassas till de riktlinjer för utbyggnaden som riksdagen kan komma att godkänna, finner det nödvändigt att kommittén ingående överväger möjligheterna att lösa praktikfrågan utan någon försämring av utbildningens kvalitet. De studerande bör före eller under studietiden inhämta erforderlig praktisk erfarenhet inom för socionomutbildningen betydelsefulla områden och av i huvudsak samma omfattning som för närvarande. Inom den ramen bör man fasthålla kravet på att praktik till en omfattning motsvarande minst en av de nuvarande praktikperioderna skall utgöras av handledd praktik. Utskottet är medvetet om att den i propositionen gjorda beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag kan påverkas av ett beslut av riksdagen i enlighet med utskottets nu gjorda uttalanden om studiepraktiken. Utskottet som erinrar om att förevarande anslag har förslagsanslags natur har dock inte ansett sig ha underlag för något förslag om en justering av anslagsberäkningen i propositionen.

Kungl. Maj:t har, som nyss omnämnts, förutsatt att utbyggnaden av utbildningskapaciteten inte kommer att kunna ske i den snabba takt som U 68 tänkt sig. Utskottet vill härtill foga den kommentaren att avsikten givetvis är att utbyggnaden skall ske i så snabb takt som de praktiska omständigheterna, bl. a. tillgången på lärare, lokaler och praktikplatser, medger.

Vad gäller det i motionerna I: 628 och II: 710 framförda yrkandet om en översyn av socionomutbildningens innehåll och utformning konstaterar utskottet att yrkandet endast synes innebära att den i propositionen förutsatta översynen bör påbörjas omedelbart i stället för att komma i ett senare skede av U 68:s arbete. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att biträda detta motionsyrkande.

I motionerna I: 640 och II: 662 har hemställts att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t vid sitt ställningstagande i fråga om socionomutbildningens utbyggnad beaktar de förutsättningar för denna utbildning som Jönköping kan erbjuda. Med anledning av detta yrkande och tidigare redovisade, motionsvis gjorda uttalanden och yrkanden angående socionomutbildningens lokalisering får utskottet som sin mening uttala, att uppkommande frågor om inrättande av nya utbildningsenheter bör underställas riksdagens prövning men att det bör vara Kungl. Maj:t obetaget att tillfälligt utnyttja de möjligheter att anordna decentraliserad socionomutbildning som kan visa sig föreligga. Utskottet anser sig dock inte böra föreslå riksdagen att göra något särskilt uttalande angående prövning av möjligheterna att förlägga utbildning till Jönköping.

Vad slutligen angår önskemålet i motionerna I: 699 och II: 737 om en översyn av kursplanerna vid socialhögskolorna i syfte att bereda ökat utrymme åt invandrarproblematiken får utskottet framhålla att inträffande förändringar i samhället alltid måste beaktas i undervisningen inte minst vid socialhögskolorna. Enligt vad utskottet inhämtat behandlas invandrarproblemen redan nu i undervisningen och utskottet förutsätter att man på detta viktiga område liksom i övrigt fortlöpande håller undervisningsstoffet aktuellt. Någon särskild framställning till Kungl. Maj:t i denna fråga synes inte erforderlig.

Utskottet har inte i vidare mån än som framgått av det föregående funnit anledning till särskilda uttalanden med anledning av Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt. Utskottet föreslår att riksdagen dels godkänner de riktlinjer för utbyggnad av socionomutbildningen som utskottet förordat, dels anvisar ett anslag till socialhögskolorna om 19 270 000 kr. Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 628 och II: 710, I: 598 och II: 506 samt I: 633 och II: 665, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, godkänner de riktlinjer för utbyggnad av socionomutbildningen som utskottet förordat,

2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till *Socialhögskolorna* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 19 270 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 628 och II: 710 i vad de avser en översyn av socionomutbildningen,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 640 och II: 662 om förutsättningarna för socionomutbildning i Jönköping,

5. att riksdagen avslår motionerna I: 699 och II: 737 i vad de avser en översyn av kursplanerna vid socialhögskolorna.

17. **Fortbildning av socionomer, journalister m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 30—E 34, s. 324—330) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Fortbildning av socionomer, journalister m. m.* ett reservationsanslag av 252 000 kr.,
2. till *Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet* ett anslag av 323 000 kr.,
3. till *Journalisthögskolorna* ett förslagsanslag av 4 366 000 kr.,
4. till *Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m.* ett förslagsanslag av 398 000 kr.,
5. till *Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 293 000 kr.

18. **Latinamerika-institutet i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt E 35, s. 330—331) föreslagit riksdagen att till Latinamerika-institutet i Stockholm för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen II: 373 av herrar Ahlmark och Ullsten vari hemställts att riksdagen beslutar tilldela Ibero-amerikanska institutet 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete och att riksdagen beslutar att kostnaderna härför täcks genom att ta i anspråk mer av de fondmedel som för närvarande bekostar verksamheten.

Utskottet hade förra året i sitt utlåtande nr 47 att ta ställning till ett motionsyrkande om en personalförstärkning vid institutet och uttalade då att man, om de administrativa arbetsuppgifterna för föreståndaren bleve för betungande och om utvecklingen i övrigt visade att en personalförstärkning behövdes, framdeles borde överväga en dylik. I motionen II: 373 har nu kraftigt understrukits behovet av en personalförstärkning. Motionärerna föreslår i anslutning till ett förslag av universitetskanslersämbetet, att tillgängliga fondmedel vid institutet skall få tas i anspråk för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Utskottet vill kraftigt understryka vikten av att institutets personalresurser inte tillmätas så knappt att institutet får svårigheter att fullgöra sina viktiga uppgifter. De synpunkter på behovet av en personalförstärkning som utskottet anförde förra året äger alltså giltighet men med hänsyn till den korta tidrymd som förflutit sedan nuvarande organisation fastställdes anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker därför motionen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen till *Latinamerika-institutet i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen II: 373.

19. **Vissa kurser för utländska studerande.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 36, s. 331—332) och hemställer
att riksdagen till *Vissa kurser för utländska studerande* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 1 510 000 kr.

Gemensamt för universitet och högskolor

20. **Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 37—E 39, s. 333—334) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* ett förslagsanslag av 500 000 kr.,
2. till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.,
3. till *Gästföreläsningar* ett reservationsanslag av 439 000 kr.

21. **Särskilda åtgärder för forskarutbildning.** Kungl. Maj:t har (punkt E 40, s. 334—336) föreslagit riksdagen att till Särskilda åtgärder för forskarutbildning för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 4 400 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 275 av herr Bohman m. fl. och II: 312 av herr Holmberg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen med en höjning av Kungl. Maj:ts förslag med 1 770 000 kr. till Särskilda åtgärder för forskarutbildning för budgetåret 1970/71 anslår 6 170 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 616 av herr Richardson m. fl. och II: 696 av herr Källstad m. fl. vari hemställts

A. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer dels att i samband med att för riksdagen framläggs en treårsplan för utbyggnad av de matematisk-naturvetenskapliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna med fasta tjänster som professor och biträdande professor en sådan fördelning av tjänstgöringsskyldigheterna mellan olika befattningshavare genomförs att samtliga äger fullgöra viss del av sin undervisning i form av handledning och att denna fördelas efter kompetens och inriktning på samtliga de stadier och utbildningsvägar inom vilka professorsundervisning och handledning skall förekomma, dels om förslag till normalbestämmelser för omvandling av extra biträdande professur till ordinarie professur eller biträdande professur efter förslagsvis tre år,

B. att riksdagen beslutar att till Särskilda åtgärder för forskarutbildning anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 miljon kr. höjt anslag av 5,4 mil-

joner kr. samt att därvid universitetskanslersämbetet bemyndigas att tillämpa samma principer för tilldelning av assistenttimmar för allmänt institutionsarbete samt biträdes hjälp som för motsvarande ordinarie tjänst.

Utskottet. Den i motionerna I: 275 och II: 312 föreslagna anslagshöjningen överensstämmer med det förslag som universitetskanslersämbetet lagt fram och som av ämbetet motiverats med att det kommer att ta lång tid att i erforderlig omfattning bygga ut handledningsresurserna för forskarutbildning och att det därför behövs särskilda temporära åtgärder. Samma synpunkter ligger bakom yrkandet i motionerna I: 616 och II: 696 om en anslagshöjning med 1 miljon kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag i fråga om medelsanvisningen under förevarande anslag och avstyrker därför motionerna I: 275 och II: 312 samt I: 616 och II: 696, samtliga såvitt nu är i fråga.

Vad angår yrkandet i motionerna I: 616 och II: 696 om fördelningen av tjänstgöringsskyldigheterna mellan olika befattningshavare utgår utskottet från att berörda myndigheter uppmärksam följer tillämpningen av gällande bestämmelser och vidtar erforderliga åtgärder om och i den mån de av motionärerna befarade eller andra skevheter i systemet uppkommer. Någon åtgärd från riksdagens sida synes inte böra ifrågakomma och utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Förslaget i motionerna I: 616 och II: 696 om normalbestämmelser för omvandling av extra biträdande professur till ordinarie professur eller biträdande professur kan utskottet inte biträda.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 275 och II: 312 samt I: 616 och II: 696, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Särskilda åtgärder för forskarutbildning* för budgetåret 1970/71 anvisar ett anslag av 4 400 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 616 och II: 696 i vad de avser fördelningen av tjänstgöringsskyldigheterna mellan olika befattningshavare,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 616 och II: 696 i vad de avser omvandling av tjänster som extra biträdande professor.

22. **Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** Kungl. Maj:t har (punkt E 41, s. 336—337) föreslagit riksdagen att till Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 402 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 275 av herr Bohman m. fl. och II: 312 av herr Holmberg m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen beslutar att med en höjning av Kungl. Maj:ts förslag med 806 250 kr. till Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier för budgetåret 1970/71 anslå 12 208 250 kr.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag innebär att medel beräknats för en ökning med 50 av antalet stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier). Denna ökning anses i motionerna I: 275 och II: 312 vara helt otillfredsställande. Den anslagshöjning som motionärerna föreslår avser att möjliggöra inrättande av 125 nya forskarstipendier eller samma antal som föreslagits av universitetskanslersämbetet.

Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag beträffande detta anslag och avstyrker alltså motionerna I: 275 och II: 312 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 275 och II: 312, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 11 402 000 kr.

23. Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor. Kungl. Maj:t har (punkt E 42, s. 337—339) föreslagit riksdagen att till Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 887 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen II: 692 av fru Kristensson och herr Björkman vari hemställts att riksdagen för budgetåret 1970/71 beviljar universitetskanslersämbetet 150 000 kr. till framställandet av kompendier och kurslitteratur till studiekursen i museiteknik.

Utskottet. Med anledning av motionen II: 692 får utskottet erinra om att yrkesinriktade studiekurser under läsåret 1970/71 avses bli anordnade vid universitetet inte bara i museiteknik, som omnämnes i motionen, utan också i flera andra ämnen. Kostnaderna härför kommer att belasta befintliga anslag, däribland det nu förevarande. Härtill har hänsyn tagits under budgetarbetet i departementet och utskottet avstyrker därför yrkandet om anvisande av särskilda medel till framställning av kompendier och kurslitteratur för studiekursen i museiteknik.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

att riksdagen

1. avslår motionen II: 692,
2. till *Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 4 877 000 kr.

24. Universitetens datamaskincentraler m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 43—E 45, s. 339—343) och hemställer

- att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
1. till *Universitetens datamaskincentraler* ett förslagsanslag av 5 000 kr.,
 2. till *Kostnader för datamaskintid* ett förslagsanslag av 21 300 000 kr.,
 3. till *Extra utgifter vid universitet och högskolor* ett reservationsanslag av 1 035 000 kr.

Vissa forskningsändamål

25. Medicinsk forskning m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 46—E 52, s. 346—355) och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
 - a) till *Medicinsk forskning* ett reservationsanslag av 40 100 000 kr.,
 - b) till *Humanistisk forskning* ett reservationsanslag av 7 660 000 kr.,
 - c) till *Samhällsforskning* ett reservationsanslag av 8 250 000 kr.,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i etologi och en extra ordinarie professur i glaciologi,
3. att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
 - a) till *Naturvetenskaplig forskning* ett reservationsanslag av 41 850 000 kr.,
 - b) till *Atomforskning* ett reservationsanslag av 16 000 000 kr.,
 - c) till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* ett förslagsanslag av 17 860 000 kr.,
 - d) till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* ett förslagsanslag av 15 282 000 kr.

26. Institutet för arbetsmarknadsfrågor. Kungl. Maj:t har (punkt E 53, s. 355—356) föreslagit riksdagen att till Institutet för arbetsmarknadsfrågor för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 519 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 6 av herr Helén m. fl. och II: 8 av herr Gustafson i Göteborg m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att institutet för arbetsmarknadsfrågor från och med budgetåret 1971/72 bör erhålla kraftigt förstärkta resurser för utbildning och forskning om arbetsdemokrati samt för värdering av arbetsdemokratiska försök.

Utskottet. Otvivelaktigt gäller yrkandet i motionerna I: 6 och II: 8 ett mycket viktigt område men utskottet, som vill påpeka att Kungl. Maj:ts förslag innefattar en viss personalförstärkning, anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra något uttalande som föregriper anslagsprövningen vid 1971 års riksdag. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt och hemställer

1. att riksdagen till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 519 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 6 och II: 8.

27. Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 54—E 63, s. 356—362) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 1 844 000 kr.,
2. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 202 000 kr.,
3. till *Nordiska institutet för samhällsplanering* ett förslagsanslag av 362 000 kr.,
4. till *Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning* ett förslagsanslag av 205 000 kr.,
5. till *Bidrag till nordiska institutet för sjöväsen* ett förslagsanslag av 109 000 kr.,
6. till *Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik* ett förslagsanslag av 924 000 kr.,
7. till *Bidrag till Institutet för internationell ekonomi* ett anslag av 704 000 kr.,
8. till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* ett anslag av 622 000 kr.,
9. till *Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm* ett anslag av 320 000 kr.,
10. till *Bidrag till Riksföreningen mot cancer* ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Lärarytbildning

28. **Lärarytögskolorna: Utbildningskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt F 1, s. 369—374) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid lärarytögskolorna, dels till Lärarytögskolorna: Utbildningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 208 515 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 5 av herr Helén m. fl. och II: 7 av herr Gustafson i Göteborg m. fl. i vad de avser hemställa att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning med uppgift att framlägga förslag till hur en jämnare könsfördelning bland förskole- och lågstadielärare åstadkommes,

dels de likalydande motionerna I: 345 av herr Ingvar Andersson m. fl. och II: 521 av herr Werner m. fl. vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhaller om förslag till snar upprustning av den barnpsykologiska forskningen,

dels de likalydande motionerna I: 573 av herr Bohman m. fl. och II: 679 av herr Holmberg m. fl. i vad de avser hemställa att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhaller att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder för att åstadkomma ett ökat utrymme för psykologi och mentalhygien i lärarnas utbildning och fortbildning,

dels motionen I: 578 av fru Florén-Winther vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhaller att familjeberedningens förslag om försöksbarnstuga med det snaraste realiseras och att en professur inrättas i utvecklingspsykologi för barn och ungdom,

dels de likalydande motionerna I: 613 av herr Karl Pettersson m. fl. och II: 718 av herrar Nilsson i Agnäs och Petersson i Gäddvik vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhaller om utredning och förslag för ytterligare utbyggnad av speciallärarytutbildningen samt att sådan utbildning i första hand förlägges till Norrland,

dels de likalydande motionerna I: 619 av herr Schött m. fl. och II: 729 av herr Wennerfors m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att till Lärarytögskolorna: Utbildningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 28 200 kr. förhöjt förslagsanslag av 208 543 200 kr.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från *skolöverstyrelsen* över motionerna I: 573 och II: 679 såvitt nu är i fråga. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

I gällande studieplaner för lärarytutbildningen ägnas väsentligt utrymme åt sådana pedagogiska, psykologiska och metodiska frågor, som har direkt anknytning till de olika uppgifter, som åvilar varje lärare i förhållande till skolans personlighetsutvecklande roll. Inlärningspsykologi, socialpsykologi och utvecklingspsykologi är viktiga och omfattande moment inom ämnet pedagogik. Stor vikt läggs vid frågor som rör undervisningens individualisering, relationen lärare-elev och elev-elev, elevvårdande uppgifter och frågor rörande mentalhygien. De aktuella frågorna om alkohol, narkotika och tobak ges speciellt utrymme.

Frågan om behovet av ett större mått av psykologi och mentalhygien i klass- och ämneslärarutbildningen kommer att beaktas i samband med en inom skolöverstyrelsen nu pågående översyn av studieplanerna för dessa utbildningar, i samarbete med ämnesexperter och representanter för lärare och studerande vid de olika lärarutbildningarna, varvid intentionerna i gällande läroplan blir utgångspunkten.

Ett mål för verksamheten med lärares fortbildning är att ge de aktiva lärarna ökad förutsättning att uppfylla de aktuella krav som ställs på dem. Överstyrelsens behovsinventering har visat att många lärare önskar fortbildning i psykologi, varvid frågor om elevvård och samverkan i skolan ofta kommit i förgrunden. Överstyrelsen har inom ramen för befintliga resurser vidtagit åtgärder för att tillgodose de uttalade önskemålen.

Utskottet. Frågan om en jämnare fördelning av män och kvinnor på olika utbildningsvägar är enligt vad utskottet inhämtat för närvarande under utredning i utbildningsdepartementet inom en för ändamålet bildad arbetsgrupp. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra tillstyrka det i motionerna I: 5 och II: 7 framställda yrkandet om en utredning av frågan om en jämnare könsfördelning bland förskole- och lågstadielärare. Utskottet vill emellertid framhålla att utskottet förutsätter att de problem som är förknippade med en eventuell könskvotering ingående penetreras. Förutsättningar och konsekvenser av ett ingripande i antytt syfte måste vara klarlagda och redovisade innan beslut fattas av de politiskt ansvariga instanserna.

Förslag om en snar upprustning av den barnpsykologiska forskningen önskas i motionerna I: 345 och II: 521 medan i motionen I: 578 hemställs om en anhållan till Kungl. Maj:t om att familjeberedningens förslag om en försöksbarnstuga med det snaraste realiserar och att en professur i utvecklingspsykologi för barn och ungdom inrättas. Motionerna gäller frågor inom det område som för närvarande behandlas av den inom utbildningsdepartementet arbetande pedagogikutredningen och bör därför enligt utskottets mening inte föranleda någon åtgärd av riksdagen.

Vad angår det under denna punkt redovisade yrkandet i motionerna I: 573 och II: 679 får utskottet hänvisa till att det av skolöverstyrelsens yttrande över motionerna i denna del framgår att frågan om lärarnas behov av utbildning och fortbildning i psykologi och mentalhygien i hög grad är föremål för överstyrelsens uppmärksamhet. Utskottet vill betona vikten av att nämnda moment verkligen tillgodoses både i utbildning och i fortbildning men finner det inte erforderligt med någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet.

Av propositionen framgår att skolöverstyrelsen föreslagit att antalet intagningsplatser vid lärarhögskolornas speciallärarlinjer nästa läsår skall utgöra 570 och detta antal torde också ha lagts till grund för propositionens beräkning av medelsbehovet i detta hänseende. Enligt vad utskottet inhämtat är frågan om speciallärarutbildningens dimensionering för närvarande under övervägande i utbildningsdepartementet med anledning av en dit ingiven framställning i ämnet.

Utskottet finner därför inte skäl biträda yrkandet i motionerna I: 613 och II: 718 om utredning och förslag om en utbyggnad av denna utbildning och därför inte heller anledning att göra något uttalande om förläggning av sådan utbildning till Norrland.

Vid förra årets riksdag behandlade utskottet i sitt utlåtande nr 130 en motion i vilken påyrkats skyndsamma åtgärder för åstadkommande av tillfredsställande *simundervisning* vid landets samtliga lärarhögskolor. Utskottet avstyrkte motionen under hänvisning till att Kungl. Maj:t givit rektorerna vid lärarhögskolorna vidgade möjligheter att inom ramen för den totala timtilldelningen göra om-dispositioner varigenom ökat utrymme vid behov kunde beredas för simundervisning. Det yrkande som nu föreligger i motionerna I: 619 och II: 729 gäller en ökning av medelsanvisningen med 28 200 kr. för att möjliggöra en förstärkning av simundervisningen genom anordnande alltefter behov av särskilda kurser. Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av att de blivande lärarna är kunniga i simning och livräddning och förutsätter att skolöverstyrelsen, bl. a. mot bakgrund av nyssnämnda möjligheter att omdisponera timtilldelningen, följer denna fråga med uppmärksamhet. Utskottet anser sig dock inte böra föreslå riksdagen att besluta i enlighet med motionerna, som därför avstyrkes.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid lärarhögskolorna,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 619 och II: 729 till *Lärarhögskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 208 515 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 5 och II: 7 i vad de avser utredning och förslag om en jämnare könsfördelning bland förskole- och lågstadielärare,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 345 och II: 521 om förslag om en snar upprustning av den barnpsykologiska forskningen,
5. att riksdagen avslår motionerna I: 573 och II: 679 i vad de avser ökat utrymme för psykologi och mentalhygien i lärarnas utbildning och fortbildning,
6. att riksdagen avslår motionen I: 578 om en försöksbarnstuga och om en professur i utvecklingspsykologi för barn och ungdom,
7. att riksdagen avslår motionerna I: 613 och II: 718 om utbyggnad av speciallärarutbildningen.

29. Lärarhögskolorna: Materiel m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 2, s. 374—376) och hemställer

att riksdagen till *Lärarhögskolorna: Materiel m. m.* för bud-

getåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 9 805 000 kr.

30. Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader. Kungl. Maj:t har (punkt F 3, s. 376—377) föreslagit riksdagen att till Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 729 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna *I: 191* av herr Richardson m. fl. och *II: 147* av fröken Åsbrink m. fl. vari hemställts att intagningen av lärarkandidater vid folkskoleseminariet i Skara budgetåret 1970/71 fastställs till 72,

dels de likalydande motionerna *I: 460* av herr Wanhainen m. fl. och *II: 503* av fru Berglund m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om en skyndsam undersökning av behovet av utbildning i finska för svenska lärare samt att därvid prövas lämpligheten av att förlägga denna kursverksamhet till Haparanda,

dels de likalydande motionerna *I: 624* av herr Strandberg och *II: 725* av herr Petersson i Gäddvik m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t ånyo prövar tidpunkten för avvecklingen av folkskoleseminariet i Haparanda med beaktande av vad i motionerna anförts.

Utskottet. Folkskoleseminariet i Skara skall enligt statsmakternas beslut avvecklas med början läsåret 1971/72. Det i motionerna *I: 191* och *II: 147* framlagda förslaget om antalet intagningsplatser vid seminariet nästa budgetår, vilket överensstämmer med skolöverstyrelsens förslag i ämnet, innebär en ökning med 24 platser i förhållande till vad som förutsatts i propositionen. Utskottet är väl medvetet om de olägenheter för verksamheten vid seminariet som uppkommer under avvecklingsperioden men anser inte att en ökning av den sista intagningskullens storlek är någon lämplig åtgärd för att minska olägenheterna. Utskottet avstyrker därför motionerna *I: 191* och *II: 147*.

I förra årets statsverksproposition föreslogs att folkskoleseminariet i Haparanda skulle avvecklas med början läsåret 1970/71. Riksdagens beslut med anledning av detta förslag innebar att seminariet skulle avvecklas men att Kungl. Maj:t fick möjlighet att i den mån det ansågs önskvärt och genomförbart utan allvarigare olägenheter senarelägga avvecklingen.

För Haparanda stad med dess stora svårigheter av arbetsmarknadsmässig natur innebär den kommande nedläggningen av seminariet ett allvarligt avbräck. Detta är bakgrunden till de båda motionsparen *I: 460* och *II: 503* samt *I: 624* och *II: 725*. Det gemensamma syftet för motionärerna är att få någon form av utbildningsverksamhet förlagd till Haparanda som ersättning för seminariet. I de förstnämnda båda motionerna yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en skyndsam undersökning av behovet av utbildning i finska för svenska lärare samt att därvid prövas lämpligheten av att förlägga denna kursverksamhet till Haparanda. I mo-

tionerna I: 624 och II: 725 pekas på möjligheten att i Haparanda ordna utbildning av tolkar samt lärare för finskspråkiga elever i Sverige. Motionärerna önskar att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att frågan om tidpunkten för nedläggandet av seminariet prövas ånyo och att därvid beaktas vad som anförts i motionerna.

Utskottet vill med anledning av de fyra motionerna kraftigt understryka önskvärdheten av att ersättning för seminarieverksamheten i någon form tillföres Haparanda. I den mån man på lokalt håll tar initiativ som kräver statens medverkan bör dessa därför enligt utskottets bestämda mening prövas i positiv anda. Utskottet förutsätter också att de statliga myndigheter — inte minst skolöverstyrelsen — som på något sätt har kontakt med problemet överväger vilka initiativ som kan tas. Syftet med motionerna I: 460 och II: 503 torde därmed bli tillgodosett. Vad beträffar motionerna I: 624 och II: 725 förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t kommer att fastställa tidpunkten för avvecklingens påbörjande med beaktande av eventuella möjligheter att låta seminarieverksamheten omedelbart följas av annan verksamhet. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 8 729 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 191 och II: 147 om intagningen av lärarkandidater vid folkskoleseminariet i Skara,
3. att riksdagen i anledning av motionerna I: 460 och II: 503 samt I: 624 och II: 725 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående avvecklingen av folkskoleseminariet i Haparanda.

31. Folkskoleseminarierna: Materiel m. m. med flera anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 4—F 16, s. 377—395) och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
 - a. till *Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 170 000 kr.,
 - b. till *Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 21 386 000 kr.,
 - c. till *Förskoleseminarierna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 293 000 kr.,
 - d. till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 6 179 000 kr.,
 - e. till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 280 000 kr.,
2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid seminarierna för huslig utbildning,

3. att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
- a. till *Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 16 394 000 kr.,
 - b. till *Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 396 000 kr.,
 - c. till *Slöjdlärarseminariet: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 1 039 000 kr.,
 - d. till *Slöjdlärarseminariet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 56 000 kr.,
 - e. till *Yrkespedagogiska instituten* ett förslagsanslag av 7 063 000 kr.,
 - f. till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* ett förslagsanslag av 5 896 000 kr.,
 - g. till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor* ett förslagsanslag av 11 182 000 kr.,
 - h. till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* ett reservationsanslag av 1 584 000 kr.

32. **Lärares fortbildning m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt F 17, s. 395—399) föreslagit riksdagen att till Lärares fortbildning m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 33 621 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 194 av herr Wirtén m. fl. och II: 225 av herr Strömberg m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till en administrativ grundutbildning för skolledare i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 631 av herr Wallmark och fröken Stenberg och II: 728 av herr Wennerfors och fru Mogård vari hemställts att riksdagen måtte besluta att en omfördelning av anslaget Lärares fortbildning m. m. sker så att skolledarutbildningen avsevärt ökar i omfattning,

dels motionen II: 731 av herr Westberg i Ljusdal vari hemställts att skolöverstyrelsen får i uppdrag att utarbeta en långsiktig plan för den mångsidiga och kontinuerliga fortbildning av lärarkåren som reformarbetet inom skolan ger anledning till.

Utskottet. Ur förevarande anslag bestrids kostnaderna för fortbildning av skolledare, lärare samt personal av olika kategorier för skolans elevvårdande verksamhet m. fl. Utbildningsbehovet är betydande och det är skolöverstyrelsens uppgift att sörja för att fortbildning såvitt möjligt anordnas för just de kategorier som har bäst behov därav. I motionerna I: 194 och II: 225 samt I: 631 och II: 728 har särskilt pekats på behovet av grundutbildning för skolledare. Utskottet är medvetet om svårigheten att mot varandra väga de olika utbildningsbehov som skall

tillgodoses ur anslaget men vill framhålla att varje lärare som går över från lärartill skolledartjänst i viss utsträckning ställs inför uppgifter som hans lärarutbildning inte har gett honom skolning för. Utskottet finner det vara ett rimligt önskemål att skolledarutbildning anordnas i sådan utsträckning att var och en som första gången tillträder en tjänst som skolledare i anslutning därtill erbjudits eller erbjudes möjlighet att få viss grundutbildning för sin tjänst. Utskottet förutsätter att skolöverstyrelsen i sin planering av utbildningsverksamheten beaktar detta men anser sig varken böra tillstyrka att riksdagen enligt yrkandet i motionerna I: 194 och II: 225 hos Kungl. Maj:t begär förslag till administrativ grundutbildning för skolledare eller att riksdagen ingriper i anslagsdispositionen på sätt yrkats i motionerna I: 631 och II: 728. Däremot föreslår utskottet att riksdagen i anledning av motionerna som sin mening ger till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet anfört om grundutbildning för skolledare.

Reformarbetet inom skolan medför otvivelaktigt många problem för lärarna och utskottet har därför förståelse för önskemålen i motionen II: 731 om en fortbildningsverksamhet som i fråga om planering och omfattning anknyter till reformerna. Den långsiktiga planering som motionären önskar åligger det emellertid — utan något särskilt beslut av riksdagen eller Kungl. Maj:t — skolöverstyrelsen att såvitt möjligt genomföra och någon åtgärd från riksdagens sida synes inte erforderlig. Utskottet avstyrker därför yrkandet i nämnda motion.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 33 621 000 kr.,
2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 194 och II: 225 samt I: 631 och II: 728 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om grundutbildning för skolledare,
3. att riksdagen avslår motionen II: 731.

33. Bidrag till Ericastiftelsen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 18, s. 399) och hemställer

att riksdagen, under förutsättning att Stockholms stad bidrar till verksamheten i den i statsrådsprotokollet angivna omfattningen, till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 612 000 kr.

Vuxenutbildning

34. Viss utbildning via radio och television m. m. med flera anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna G 1—G 4, s. 401—408) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Viss utbildning via radio och television m. m.* ett reservationsanslag av 10 580 000 kr.,

2. till *Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 5 579 000 kr.,
3. till *Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier* ett reservationsanslag av 4 300 000 kr.,
4. till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 303 000 kr.

35. **Bidrag till driften av folkhögskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt G 8, s. 409—411) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av folkhögskolor för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 73 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 569 av herrar Ingvar Andersson och Blomquist och II: 730 av herrar Werner och Krönmark i vad de avser hemställa att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning syftande till att fördela folkhögskolornas driftkostnader på de landsting varifrån eleverna kommer.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag.

Med anledning av motionerna I: 569 och II: 730 får utskottet först erinra om att landstingen visserligen är huvudmän för många men ingalunda för alla folkhögskolor. Denna omständighet har givetvis sin betydelse vid bedömningen av förslaget att fördela skolornas driftkostnader mellan de olika landstingen. Utskottet finner inte vad som anförts i motionerna utgöra tillräckliga skäl för riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om den av motionärerna önskade utredningen.

Utskottet avstyrker därför motionerna såvitt de nu är i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 73 800 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 569 och II: 730 i vad de avser utredning om en fördelning av folkhögskolornas driftkostnader.

36. **Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt G 9, s. 411—412) och hemställer att riksdagen till *Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Studiesociala åtgärder

37. **Centrala studiehjälpnämnden m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt H 1, s. 414—416) föreslagit riksdagen att till Centrala studiehjälpnämnden m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 511 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 340 av fröken Stenberg m. fl. och II: 380 av herr Nordstrandh vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att en särskild studiemedelsnämnd för icke svenska medborgare inrättas i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet. I motionerna I: 340 och II: 380 har pekats på de svårigheter som är förbundna med prövningen av utländska studerandes ansökningar om studiemedel. Motionärerna anser att det skulle vara lämpligt med en särskild studiemedelsnämnd för denna grupp av sökande. Det problem som motionärerna tagit upp torde emellertid komma till bedömning vid behandlingen av det nyligen av särskilda sakkunniga inom utbildningsdepartementet avgivna betänkandet *Studiesocialt stöd till utländska studerande* (stencil 1969: 9). Utskottet avstyrker därför motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Centrala studiehjälpsnämnden m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 6 511 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 340 och II: 380.

38. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna H 3—H 5, s. 416—418) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.,
2. till *Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd* ett förslagsanslag av 907 000 kr.,
3. till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m.* ett förslagsanslag av 250 000 kr.

39. Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande. Kungl. Maj:t har (punkt H 6, s. 418—419) föreslagit riksdagen att till Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 146 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 338 av herr Schött m. fl. och II: 377 av herrar Hedin och Nordstrandh vari hemställts att riksdagen beslutar att till Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 266 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 638 av herrar Wirtén och Thorsten Larsson och II: 702 av herrar Mattsson och Källstad vari hemställts att riksdagen till Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 1 690 900 kr.

Utskottet. Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande utgår för närvarande med 10 kr. per studerande och år intill ett antal av 10 000 studerande och med 6 kr. för varje ytterligare studerande. I propositionen föreslås en höjning av förstnämnda belopp till 11 kr. Därjämte förutsättes att bidraget i enlighet med ett uttalande av förra årets riksdag från och med nästa budgetår skall grundas på antalet studerande under det aktuella budgetåret, vilket, då studerandeantalet är stigande, innebär en faktisk förbättring av statsbidraget.

Den i propositionen föreslagna höjningen anses i samtliga under denna punkt redovisade motioner vara för liten. I motionerna I: 338 och II: 377 yrkas att bidraget skall utgå med 12 respektive 7 kr. vilket beräknas medföra en kostnadsökning av 120 000 kr., medan i motionerna I: 638 och II: 702 yrkas en anslagshöjning med 544 900 kr. för att möjliggöra en förstärkning av basorganisationen på varje aktuell kårort med en halvtidsanställd sjuksköterska och en heltidsanställd läkarsekreterare.

Utskottet får först med anledning av sistnämnda yrkande erinra om att man vid införandet år 1967 av förevarande bidrag utgick från kostnaderna för en viss basorganisation, som dock inte skulle vara obligatorisk, eftersom studerandeorganisationerna själva ansågs bära få avgöra dimensioneringen av de i denna ingående komponenterna. Bidraget är alltså ett schablonbidrag. Utskottet som konstaterar att de förbättringar av statsbidraget som ligger i det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget innebär en ökning av medelsbehovet med 122 000 kr. anser sig inte bära föreslå riksdagen att tillstyrka nu förevarande motioner. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen
 - a. avslår motionerna I: 338 och II: 377 i vad de avser höjning till 12 respektive 7 kr. per studerande och år av de belopp som utgår i statsbidrag till de studerandes hälso- och sjukvård,
 - b. avslår motionerna I: 638 och II: 702 i vad de avser en sådan ändring av principerna för statsbidrag till de studerandes hälso- och sjukvård att basorganisationen på varje aktuell kårort kan förstärkas med en halvtidsanställd sjuksköterska och en heltidsanställd läkarsekreterare,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 338 och II: 377 samt I: 638 och II: 702, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 1 146 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

40. **Byggnadsarbeten vid specialsolan m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II: 3, s. 445—446) och hemställer

att riksdagen till *Byggnadsarbeten vid specialsolan m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 60 000 kr.

Statens utlåningsfonder

41. **Lånefonden för inventarier i studentbostäder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV: 3, s. 447—448) och hemställer

att riksdagen till *Lånefonden för inventarier i studentbostäder* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

42. **Lånefonden för studentkårlokaler.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV: 4, s. 448—449) och hemställer

att riksdagen

1. godkänner vad i statsrådsprotokollet anförts om lån för inredning och utrustning av restauranglokaler vid universitet och högskolor,

2. medger att under budgetåret 1970/71 lån får beviljas från lånefonden för studentkårlokaler intill ett sammanlagt belopp av 20 000 000 kr.,

3. till *Lånefonden för studentkårlokaler* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

43. **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

E 64 Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.,

G 5 Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna,

G 6 Bidrag till studiecirkelverksamhet,

G 7 Bidrag till studieförbund,

G 10 Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet,

H 2 Studiebidrag m. m.

II: 4 Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.,

IV: 1 Allmänna studielånefonden,
 IV: 2 Studiemedelsfonden,
 vilket utskottet här

anmäler.

Stockholm den 28 april 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Wååg (s), Björk (s), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), Wikström (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Mellqvist (s), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Bergman (s), Lindholm (s), Mattsson (cp), Enskog (fp), Alemyr (s), Lindahl (s), Antonsson (cp), Blomkvist (s), fru Sundberg (m), fru Gradin (s), herrar Elmstedt (cp) och Lindberg (s).

Reservationer

1. vid punkten 2 (Vissa gemensamma frågor)

a. beträffande *ändrad sammansättning av 1968 års utbildningsutredning* av herrar Bohman (m), Axel Andersson (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), Wikström (fp), Johan Olsson (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Mattsson (cp), Enskog (fp), Antonsson (cp), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med »Utskottet får» och slutar med »därför motionerna» bort ha följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning. Det utredningsuppdrag som anförtrotts U 68 är av så central betydelse för den kommande utvecklingen på det eftergymnasiala utbildningsområdet att utredningen snarast bör ges en parlamentarisk sammansättning. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 277 och II: 311.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motionerna I: 277 och II: 311 beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att 1968 års utbildningsutredning ges en parlamentarisk sammansättning.»

b. beträffande *ändrad sammansättning av 1968 års utbildningsutredning* av herr Mellqvist (s).

c. beträffande en *mellanexamen i forskarutbildningen* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med »Behovet av» och slutar med »denna del» bort ha följande lydelse:

»Vid remissbehandlingen av det betänkande av forskarutredningen som låg till grund för förra årets proposition och riksdagsbeslut om forskarutbildning och forskarkarriär (SU 93) framkom starka önskemål om införande av en mellanexamen i forskarutbildningen. Utskottet anser att skälen för en dylik examen alltför jämt har full styrka och kommer att bli än starkare på grund av det ökade behov av forskarutbildad arbetskraft som blir resultatet av den omfattande utökning av forsknings- och utvecklingsverksamheten i hela samhället, inte minst i företagen, som är nödvändig. Utskottet ansluter sig därför till tanken på en mellanexamen men finner i likhet med motionärerna en viss ytterligare utredning angående utformningen av denna examen erforderlig. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna I: 275 och II: 312, såvitt nu är i fråga, bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.»

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

»6. att riksdagen i anledning av motionerna I: 275 och II: 312, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om införande av en mellanexamen i forskarutbildningen,»

d. beträffande *systemet för planering av lokaler för icke-laborativa institutioner vid universiteten m. fl. läroanstalter* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »och II: 720» bort ha följande lydelse:

»Även om det nya systemet är avsett att tillämpas på försök under en relativt begränsad tid kan man inte bortse från att det under den tid det tillämpas kommer att utgöra underlag för beslut med vittgående konsekvenser av inte bara ekonomisk utan även annan art. Riksdagens prövning av behovet av anslag till byggnader för de icke-laborativa ämnena vid universitet och högskolor riskerar att bli rent formell, om underlaget för behovsprövningen inte redovisas för riksdagen på ett sådant sätt att riksdagen har en reell möjlighet att påverka fastställandet av bedömningsnormerna. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna att principerna för ifrågavarande lokalplanering bör underställas riksdagen och som konsekvens härav att motiverat förslag till ytramar för den i motionerna angivna lokalplaneringen bör föreläggas riksdagen. Utskottet tillstyrker alltså motionerna.»

dels utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

»15. att riksdagen med bifall till motionerna I: 630 och II: 720 i skrivelse till Kungl. Maj:t dels som sin mening ger till känna

att principerna för det system för planering av lokaler för icke-laborativa institutioner vid universitet m. fl. läroanstalter som Kungl. Maj:t enligt statsverkspropositionen avser att tillämpa bör underställas riksdagens prövning, dels hemställer att Kungl. Maj:t återkommer till riksdagen med motiverat förslag till ytramar för den i motionerna berörda lokalplaneringen.»

2. vid *punkten 3* (Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader)

a. beträffande en *professur i samiska kulturen och språket* av herr Nordstrandh (m),

b. beträffande ett *universitetslektorat i spanska vid universitetet i Göteborg* av herr Nordstrandh (m),

c. beträffande en *professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia* av herr Wikström (fp).

3. vid *punkten 4* (Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader) beträffande en *professur i religionssociologi* av herrar Bohman (m), Axel Andersson (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), Wikström (fp), Johan Olsson (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Mattsson (cp), Enskog (fp), Antonsson (cp), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19 som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »till motionerna» bort ha följande lydelse:

»I anslutning till ett uttalande i 1969 års statsverksproposition har universitetskanslersämbetet förklarat sig eftersträva en förstärkning av de allmänt religionsvetenskapliga inslagen i forskningen och utbildningen inom de teologiska fakulteterna. Mot bakgrund härav har kanslersämbetet förordat att en professur i religionssociologi inrättas i Lund budgetåret 1971/72 och uttalat att det inte finns någon anledning att göra frågan om denna professur beroende av den numera pågående utredningen om den religionsvetenskapliga utbildningens mål och innehåll. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning och anser att de nu föreliggande motionsyrkandena bör föranleda riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1971/72 inrätta den av kanslersämbetet föreslagna professuren i religionssociologi.»

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av motionerna I: 132 och II: 143 samt I: 189 och II: 513 ävensom med bifall till motionerna I: 183 och II: 222 bemyndigar Kungl. Maj:t att den 1 juli 1971 inrätta en professur i religionssociologi vid universitetet i Lund,»

4. vid *punkten 6* (Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader) beträffande *forskning med anknytning till de östeuropeiska staterna* av herr Björk (s).

5. vid *punkten 12* (Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar) beträffande *en amanuens- och en expeditionsvaktjänst vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* av herr Wallmark (m).

6. vid *punkten 16* (Socialhögskolorna) av herr Wirtén (fp).

7. vid *punkten 21* (Särskilda åtgärder för forskarutbildning) beträffande *medelsanvisningen* av herrar Bohman (m), Axel Andersson (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Wikström (fp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Enskog (fp) och fru Sundberg (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 43 som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill starkt understryka vikten av att förra årets beslut om forskarutbildningen nu följs upp med beslut om förstärkning av resurserna. Kanslersämbetet har bland annat betonat behovet av särskilda temporära åtgärder. För att i ökad utsträckning möjliggöra dylika föreslår utskottet i anledning av motionerna I: 275 och II: 312 samt I: 616 och II: 696, samtliga såvitt nu är i fråga, en höjning av förevarande anslag med 1 000 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 275 och II: 312, såvitt nu är i fråga, samt med bifall till motionerna I: 616 och II: 696, såvitt nu är i fråga, till *Särskilda åtgärder för forskarutbildning* för budgetåret 1970/71 anvisar ett anslag av 5 400 000 kr.,»

8. vid *punkten 22* (Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier) beträffande *medelsanvisningen* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44 som börjar med »Utskottet ansluter» och slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av antalet stipendier är helt otillräcklig. Kanslersämbetets förslag om 125 nya stipendier representerar enligt utskottets mening ett minimum. Utskottet föreslår att anslaget höjs utöver Kungl. Maj:ts förslag med det i motionerna I: 275 och II: 312 angivna beloppet, avrundat till 806 200 kr.»

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 275 och II: 312, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 12 208 200 kr.»

9. vid *punkten 26* (Institutet för arbetsmarknadsfrågor) av herrar Wirtén (fp), Wikström (fp), Gustafson i Göteborg (fp) och Enskog (fp).

10. vid *punkten 28* (Lärahögskolorna: Utbildningskostnader) av herr Wallmark (m).

11. vid *punkten 39* (Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande) beträffande *ändrade statsbidragsgrunder* av herrar Bohman (m), Axel Andersson (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Nils-Eric Gustafsson (cp), Wikström (fp), Johan Olsson (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Mattsson (cp), Enskog (fp), Antonsson (cp), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 56 som börjar med »Utskottet får» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser att det i motionerna anförts mycket goda skäl för en större förbättring av statsbidraget till de studerandes hälso- och sjukvård än som föreslagits i propositionen. Behovet av vårdinsatser är stort och en förbättring på området kan beräknas komma att medverka både till en utjämning av den sociala rekryteringen till högre studier och till minskade kostnader för studiehjälp. Utskottet tillstyrker i anledning av motionerna att bidragsbeloppen höjs till 13 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 och till 8 kr. för varje ytterligare studerande. Detta motiverar en anslagshöjning utöver Kungl. Maj:ts förslag med 240 000 kr. till 1 386 000 kr.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse

»1. att riksdagen i anledning av motionerna I: 338 och II: 377 samt I: 638 och II: 702, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medger att statsbidrag till de studerandes hälsovård må utgå med 13 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 studerande och med 8 kr. för varje ytterligare studerande,»

dels utskottets hemställan under 2 vid bifall till yrkandet beträffande hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 338 och II: 377 samt I: 638 och II: 702, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till hälso- och sjukvård för de studerande* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 1 386 000 kr.»